

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

Ziņojums par tirgus analīzi

par Eiropas Komisijas 2007.gada 17.decembra ieteikumā 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (2007/879/EK), minēto tirgu:

Nr.2 – Savienojuma uzsākšana publiskā telefonu tīklā, ko nodrošina fiksētā vietā

2016. gada 25. augusts
Rīga

Saturs

Kopsavilkums	4
1. Ievads	6
1.1. Juridiskais ietvars	6
1.2. Ieteikumi par tirgiem	10
1.2.1. Ieteikums 2003	10
1.2.2. Ieteikums 2007	11
1.2.3. Ieteikums 2014	11
2. Pirmās kārtas tirgus analīze un rezultāti	12
2.1. Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu analīze un rezultāti	15
3. Otrās kārtas tirgus analīze un rezultāti	16
3.1. Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu analīze un rezultāti	16
4. Konkrētais tirgus	18
4.1. Pakalpojuma apraksts	18
5. Konkurence mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos	21
5.1. Fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamība	21
5.1.1. Funkcionālā aizstājamība	23
5.1.2. Pieprasījuma puses aizstājamība	24
5.1.3. Piedāvājuma puses aizstājamība	36
5.1.4. Ģeogrāfiskais mērogs	36
5.1.5. Secinājumi	36
5.2. Konkurence iekšzemes balss telefonijas tirgū	37
5.3. Konkurence starptautiskās balss telefonijas tirgū	38
6. Trīs kritēriju tests	40
6.1. Šķēršļi iekļūšanai tirgū	41
6.2. Tirgus attīstība (dinamika)	42
6.2.1. Tirgus definīcija	42
6.2.2. Tirgus analīze	43
6.3. Konkurences tiesību pietiekamība	45
6.4. Trīs kritēriju testa secinājumi	45
7. Saistības	45

Tabula 1. Fiksētās balss telefonijas tirgus daļas pēc ieņēmumiem 2010-2014.....	21
Tabula 2. Fiksētās bass telefonijas tirgus daļas pēc iekšzemē nodrošinātā pakalpojuma apjoma minūtēs 2010-2014.....	22
Tabula 3. Nesekmīgo savienojumu īpatsvars procentos.	25
Tabula 4. Vidējā runas pārraides kvalitāte ballēs.	25
Tabula 5. Vidējais savienošanas laiks sekundēs.	25
Tabula 6. Iekšzemes balss telefonijas ieņēmumi (EUR) 2010-2014.	27
Tabula 7. Iekšzemes balss telefonijas abonentu skaits 2010-2014.	27
Tabula 8. Iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma apjoms (min) 2010-2014.....	28
Tabula 9. Vidējie ieņēmumi no viena abonenta gadā (EUR) 2010-2014.	28
Tabula 10. Vidējie ieņēmumi par vienu iekšzemes izsaukuma minūti (EUR centos) 2010-2014.	28
Tabula 11. Vidējais viena galalietotāja gada laikā norunāto iekšzemes izsaukumu minūšu skaits 2010-2014.	30
Tabula 12. Starptautiskās balss telefonijas ieņēmumi (EUR) 2010-2014.	30
Tabula 13. Starptautiskās balss telefonijas abonentu skaits 2010-2014.	31
Tabula 14. Starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma apjoms (min) 2010-2014.	31
Tabula 15. Vidējie starptautiskās balss ieņēmumi no viena abonenta gadā (EUR) 2010-2014.	31
Tabula 16. Vidējie ieņēmumi par vienu starptautiskā izsaukuma minūti (EUR centos) 2010-2014.	31
Tabula 17. Vidējais viena galalietotāja gada laikā norunāto starptautisko izsaukumu minūšu skaits 2010-2014.	33
Tabula 18. Kopējie balss telefonijas ieņēmumi (EUR) 2010-2014.	34
Tabula 19. Vidējie kopējie ieņēmumi no viena abonenta gadā (EUR) 2010-2014.	34
Tabula 20. Kopējie ieņēmumi (EUR) no savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniegšanas.	43
Tabula 21. Savienojuma uzsākšanas pakalpojuma apjoms ieskaitot sev nodrošināto.	44
Tabula 22. Tirgus daļas pēc pakalpojuma apjoma.....	44

Attēls 1. Vietējā tarifa līmeņa shēma.	19
Attēls 2. Mezgla tarifa līmeņa shēma.	20
Attēls 3. Dubultā mezgla tarifa līmeņa shēma.	20
Attēls 4. Iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma ieņēmumu, vidējā tarifa, abonentu skaita un sniegtā pakalpojuma apjoma izmaiņas 2010-2014.	29
Attēls 5. Starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma ieņēmumu, vidējā tarifa, abonentu skaita un sniegtā pakalpojuma apjoma izmaiņas 2010-2014.	32
Attēls 6. Iekšzemes balss telefonijas tirgus daļas pēc ieņēmumiem 2010-2014.....	38
Attēls 7. Iekšzemes balss telefonijas tirgus daļas pēc noslodzes 2010-2014.....	38
Attēls 8. Starptautiskās balss telefonijas tirgus daļas pēc ieņēmumiem 2010-2014....	39
Attēls 9. Starptautiskās balss telefonijas tirgus daļas pēc noslodzes 2010-2014.....	40

Kopsavilkums

Savienojuma uzsākšanas publiskā telefonu tīklā, ko nodrošina fiksētā vietā tirgus ir vairumtirdzniecības tirgus, kura pakalpojumi tiek izmantoti, lai nodrošinātu mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumus. Savienojuma uzsākšanas tirgus tiek regulēts ar nolūku uzlabot konkurences apstākļus saistītajā mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgū. Regulators, pirms savienojuma uzsākšanas tirgus analīzes, izpēta konkurences apstākļus mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgū.

Regulators secina, ka tehnoloģiju attīstības rezultātā mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgū konstatējama fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamība. Iekļaujot mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgū arī mobilās balss telefonijas pakalpojumus, Regulators secina, ka mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgū nav konstatējams neviens elektronisko sakaru komersants ar būtisku ietekmi tirgū.

Ņemot vērā, ka Regulators ir secinājis, ka mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgū konstatējama fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamība un ka vairumtirdzniecības savienojuma uzsākšanas tirgus ir saistīts ar mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu tirgu, Regulators analizē savienojuma uzsākšanas pakalpojumus fiksētajā tīklā un mobilajā tīklā kopā.

Lai arī savienojuma uzsākšanas pakalpojumus mobilajā tīklā neviens komersants komerciāli nepiedāvā, visi mobilā tīkla operatori Latvijā nodrošina balss telefonijas pakalpojumus mazumtirdzniecībā. Regulators secina, ka gan fiksētā, gan mobilā tīkla operatoru sev nodrošinātie savienojuma uzsākšanas pakalpojumi iekļaujami savienojuma uzsākšanas tirgū, jo šo operatoru sniegtie mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumi savstarpēji konkurē un, tādēļ, pastarpināti savstarpēji ierobežo tirgus varu savienojuma uzsākšanas tirgū.

Savienojuma uzsākšanas tirgus nav minēts Eiropas Komisijas ieteikumā par tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana¹, tāpēc Regulatoram jāpārlicinās vai savienojuma uzsākšanas tirgus atbilst trīs ieteikumā noteiktajiem kumulatīviem kritērijiem (trīs kritēriju tests).

Iekļaujot savienojuma uzsākšanas tirgū arī fiksēto un mobilo tīklu operatoru sev nodrošinātos savienojuma uzsākšanas pakalpojumus, Regulators secina, ka pietiekami daudzi komersanti ir pārvarējuši šķēršļus iekļūšanai savienojuma uzsākšanas tirgū un, tādēļ tie uzskatāmi par nebūtiskiem konkurences apstākļu novērtēšanai, savienojuma uzsākšanas tirgus uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci, *ex ante* (apsteidzoša) iejaukšanās šajā tirgū vairs nav nepieciešama un atsevišķos izņēmuma konkurences nepietiekamības gadījumos *ex post* (pēc fakta) konkurences tiesību piemērošana būtu piemērotāka.

¹ 2014.gada 9.oktobra ieteikums 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem.

Veicot trīs kritēriju testu, Regulators secina, ka savienojuma uzsākšanas tirgū nav nepieciešams piemērot *ex ante* (apsteidzošu) regulēšanu un, ka komersantam, kas atzīts par komersantu ar būtisku ietekmi šajā tirgū, nepieciešams atcelt visas noteiktās saistības.

1. Ievads

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) regulē elektronisko sakaru nozari, lai maksimizētu galalietotāja labumu un lai veicinātu ilgtermiņa konkurences attīstību un investīcijas. Galalietotāja labumu Regulators var maksimizēt, veicot tādas darbības, lai elektronisko sakaru nozares tirgos valdītu atvērta, godīga un brīva konkurence. Galalietotājs saņems maksimālo labumu, ja par galalietotāju sacentīsies vairāki elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēji, cenšoties pārliecināt galalietotāju ar zemu pakalpojuma cenu, augstu pakalpojuma kvalitāti un citiem galalietotājam svarīgiem pakalpojuma parametriem. Regulatoram ir doti vairāki rīki (t. sk. tiesības piemērot saistības, iegūt un publicēt informāciju, veikt elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes mērījumus un citādi pārbaudīt sniegto pakalpojumu kvalitāti un citi), ar kuriem tas nodrošina atvērtu, godīgu un brīvu konkurenci elektronisko sakaru nozarē. Regulatora mērķis ir veicināt konkurenci, tomēr katrs Regulatora pieņemtais lēmums ievieš izmaiņas konkurences apstākļos un katra Regulatora iejaukšanās elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū rada risku izraisīt neprognozētas izmaiņas elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū ar nezināmu iznākumu. Tādēļ Regulatoram, pieņemot lēmumus, jāizvērtē vai potenciālais labums galalietotājam pārsniedz iespējamo kaitējumu ko nodara tā iejaukšanās tirgū. Lai mazinātu iespējamo kaitējumu, ko nodara Regulatora iejaukšanās elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū, Regulators pieņem tādus lēmumus, ar kuriem piemēro saistības vairumtirdzniecības tirgos. Regulators ar tā rīcībā esošajiem rīkiem ievieš labvēlīgus apstākļus elektronisko sakaru pakalpojumu, tai skaitā savienojuma uzsākšanas pakalpojuma saņemšanai vairumtirdzniecības līmenī, tādējādi veicinot mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu un konkurenci tieši mazumtirdzniecības tirgos, kas ir Regulatora galvenais mērķis. Regulators veicina konkurenci mazumtirdzniecības tirgos nevis tieši iejaucoties mazumtirdzniecības tirgu darbībā, bet netieši – radot saistītajos vairumtirdzniecības tirgos tādus apstākļus, kas veicina konkurences rašanos vai attīstību mazumtirdzniecības tirgos.

1.1. Juridiskais ietvars

Elektronisko sakaru likums (turpmāk – ESL), ņemot vērā Eiropas Komisijas (turpmāk - EK) regulējumu, deleģē Regulatoram tiesības definēt konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, noteikt elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersants) ar būtisku ietekmi tirgū (turpmāk – BIT), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt speciālas prasības (saistības) komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku.

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas komersantu veiktās darbības tirgū. ESL definē elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu.

ESL definē iepriekš minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana – elektronisko sakaru tīkla izveide, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;

- elektronisko sakaru pakalpojums – pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu tirgus produktu (preču vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegtas preces vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši Eiropas Savienības tiesu praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu tirgi);
- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionālā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Regulators var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras. Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti tādi elektronisko sakaru pakalpojumi, ko viens komersants sniedz citiem komersantiem, un parasti tā ir daļa no elektronisko sakaru tīkla nodrošināšanas – pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanas veikšanai. Savukārt mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi galalietotājiem. Atbilstoši ESL 1.panta 2.punktam abonents ir fiziska vai juridiska persona, kas ir noslēgusi līgumu ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju par konkrētu elektronisko sakaru pakalpojumu saņemšanu, bet galalietotājs atbilstoši ESL 1.panta 14.punktam ir elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

ESL nosaka tirgus definēšanas un analīzes procesu.

- ESL 1. panta 7. punkts paredz, ka BIT ir tāds komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
- Ņemot vērā komersantu sniegto informāciju un elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Regulators saskaņā ar ESL 31. panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Regulators konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tas pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Regulatora noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar ESL 31. panta trešo daļu, ja Regulators konstatē, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tas nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar BIT. Saskaņā ar ESL 31. panta ceturto daļu, ja Regulators konstatē, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tas saskaņā ar ESL 29. pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.
- ESL 29.panta pirmā daļa nosaka, ka Regulators pēc elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus,

kuriem ir BIT. Regulators savu lēmumu pārskata ik reizi, kad tiek veikta elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze.

- ESL 29.panta otrā daļa paredz, ka Regulators var atzīt, ka komersantam ir BIT, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no citiem komersantiem, lietotājiem vai galalietotājiem. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Regulators pēc iespējas ievēro EK izstrādātas tirgus analīzes un BIT novērtēšanas vadlīnijas.
- ESL 29.panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū (pirmais tirgus), var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū (otrais tirgus), ja saikne starp šiem diviem tirgiem ļauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū. Lai to novērstu, Regulators var noteikt saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā.
- ESL 30. panta pirmā daļa paredz, ka Regulators, ievērojot elektronisko sakaru pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī EK ieteikumu par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.
- ESL 30. panta otrā daļa paredz, ka, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, Regulators konsultējas ar komersantiem Regulatora noteiktajā konsultāciju kārtībā un, ja nepieciešams, ar Konkurences padomi.
- Saskaņā ar ESL 30. panta trešo daļu, nosakot no EK ieteikumā minētajiem tirgiem atšķirīgus tirgus, Regulators pirms attiecīga lēmuma pieņemšanas ievēro ESL 8.panta pirmās daļas 13.punktu. Ja EK, izvērtējusi Regulatora lēmuma projektu par elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanu, norāda, ka tas radīs šķēršļus vienotam Eiropas Savienības tirgum vai neatbilst Eiropas Savienības tiesību aktiem, Regulators atliek lēmuma pieņemšanu uz diviem mēnešiem. Ja Regulators saņem EK lēmumu par Regulatora izstrādāto lēmuma projektu, tas sešu mēnešu laikā no EK lēmuma pieņemšanas datuma saskaņā ar EK lēmumu groza vai atsauc Regulatora lēmuma projektu. Ja Regulators lēmuma projektu groza, tas organizē publiskās konsultācijas ar tirgus dalībniekiem un saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 13.punktu atkārtoti paziņo EK par grozīto lēmuma projektu.
- Saskaņā ar ESL 31.¹pantu, ja Regulators par tāda plānotā lēmuma projektu vai plānoto pasākumu kopumu attiecībā uz tirgus definēšanas vai analīzes procedūrām, kurš var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kura mērķis ir uzlikt, grozīt vai atcelt kādu operatora pienākumu, saņem EK paziņojumu, kurā norādīti iemesli, kāpēc lēmuma projekts vai plānoto pasākumu kopums var radīt šķēršļus iekšējam tirgum, vai saņem norādījumus par tā neatbilstību Eiropas Savienības tiesību aktiem, Regulators lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu nepieņem vēl trīs mēnešus pēc EK paziņojuma. Ja šāds paziņojums netiek sniegts, Regulators var pieņemt lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu, pēc iespējas ņemot vērā EK, Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādes (turpmāk - BEREC) vai citu valstu regulatoru ieteikumus.

Lai veiktu nepieciešamos pasākumus tirgus definēšanai un tirgus analīzei, ESL paredz Regulatoram tiesības izdot šādus noteikumus:

- Noteikumus par publisko konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem saskaņā ar ESL 8. panta pirmās daļas 11. punktu un 30. panta otro daļu;
- Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību saskaņā ar ESL 31. panta pirmo daļu.

Ņemot vērā ESL noteikto, Regulators ir noteicis tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību ar Regulatora 2012.gada 21.novembra lēmumu Nr.1/15 „Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību” (turpmāk - Noteikumi).

Noteikumi paredz, ka komersanti iesniedz Regulatoram katru gadu līdz 1. augustam informāciju par esošā kalendārā gada 1.pusgadu un līdz 1.februārim informāciju par iepriekšējā kalendārā gada 2.pusgadu, pilnīgi un precīzi aizpildot Noteikumu 1.pielikumā noteikto veidlapu.

Regulators, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši saskaņā ar Noteikumu 5. un 6.punktu, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem un kuri iesniedz Regulatoram tiem nosūtītās 2.pielikuma veidlapas. Saskaņā ar Noteikumu 7.punktu Regulators nosūta visiem komersantiem, kurus Regulators noteicis par komersantiem ar BIT, attiecīgajam konkrētajam tirgum atbilstošas 2.pielikuma veidlapas un saskaņā ar noteikumu 8.punktu Regulators nosūta 2.pielikuma veidlapas vismaz četriem tiem komersantiem, kuru katra īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem no attiecīgo elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais.

Regulatoram savās darbībās ir jāņem vērā arī Eiropas Komisijas izdotās regulas un ieteikumi.

ESL ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no šādām direktīvām:

1. 2002.gada 7.marta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – pamatdirektīva), kas nosaka vispārējos regulējošās iestādes uzdevumus un kārtību kādā regulējošā iestāde veic tirgus definīciju, tirgus analīzi, saistību piemērošanu kā arī kārtību kā regulējošā iestāde konsultējas ar tirgus dalībniekiem, citu Eiropas Savienības valstu regulatoriem un Eiropas Komisiju par tirgus analīzes rezultātiem un plānotajām saistībām komersantiem ar BIT.
2. 2002. gada 7.marta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu (piekļuves direktīva);
3. 2002. gada 7.marta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2002/20/EK par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu (atļauju izsniegšanas direktīva);
4. 2002. gada 7.marta Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva).

EK 2002.gada 11.jūlija vadlīnijas 2002/C165/03 detalizēti izklāsta tirgus analīzes veikšanas un būtiskas ietekmes noteikšanas kārtību.

1.2. Ieteikumi par tirgiem

Saskaņā ar pamatdirektīvas 15.pantu EK izdod un regulāri pārskata ieteikumu par elektronisko sakaru tirgiem, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana.

1.2.1. Ieteikums 2003

2003.gada 8.maijā EK publicēja 2003.gada 11.februāra ieteikumu 2003/311/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (turpmāk – Ieteikums 2003). Pirms ieteikuma publicēšanas EK veic Eiropas Savienības mēroga tirgus priekšizpēti, lai noskaidrotu kuru elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos konkurences situācija pieprasa padziļinātu nacionālo regulatoru tirgus analīzi. Pirmo reizi publicētajā ieteikumā – Ieteikumā 2003 – tika minēti 18 dažādi elektronisko sakaru pakalpojumu tirgi, kurus EK nacionālajiem regulatoriem aicināja detalizēti analizēt.

Mazumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.1: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām;
- Tirgus Nr.2: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā juridiskām personām;
- Tirgus Nr.3: fiziskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.4: fiziskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.5: juridiskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.6: juridiskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.7: nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.8: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.9: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.10: tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.11: atsaistīta piekļuve (t.sk. daļēja piekļuve) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
- Tirgus Nr.12: platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
- Tirgus Nr.13: nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;
- Tirgus Nr.14: nomāto līniju maģistrālo posmu vairumtirdzniecība;

- Tirgus Nr.15: piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
- Tirgus Nr.16: balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
- Tirgus Nr.17: nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos;
- Tirgus Nr.18: apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides satura nogādāšanai galalietotājiem.

1.2.2. Ieteikums 2007

2007.gada 28.decembrī EK publicēja 2007.gada 17.decembra ieteikumu 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – Ieteikums 2007). Ieteikums 2003 tika pārskatīts un 2007.gadā tika publicēta jauna ieteikuma redakcija – Ieteikums 2007. Ieteikumā 2007 tika ievērojami samazināts tirgu skaits, kurus EK ieteica padziļināti analizēt. Ieteikumā 2007 minēts vairs tikai viens mazumtirdzniecības tirgus un seši vairumtirdzniecības tirgi.

Mazumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.1: piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un juridiskām personām.

Vairumtirdzniecības līmenī:

- Tirgus Nr.2: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.3: savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
- Tirgus Nr.4: vairumtirdzniecības piekļuve (fiziskai) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopēju vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.5: platjoslas piekļuve vairumtirdzniecībā;
- Tirgus Nr.6: nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;
- Tirgus Nr.7: balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

1.2.3. Ieteikums 2014

2014.gada 11.oktobrī tika publicēts 2014.gada 9.oktobra ieteikums 2014/710/ES par konkrētajiem produktu un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (turpmāk – Ieteikums 2014). Ieteikumā 2014 vairs nav minēts neviens mazumtirdzniecības tirgus un ir minēti četri vairumtirdzniecības tirgi.

- Tirgus Nr.1: Vairumtirdzniecības līmeņa savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālos publiskos telefonu tīklos;
- Tirgus Nr.2: Vairumtirdzniecības līmeņa balss savienojuma pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;

- Tirgus Nr.3a: Vairumtirdzniecības līmeņa vietēja piekļuve fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.3b: Plašpatēriņa produktu vairumtirdzniecības līmeņa centralizēta piekļuve fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.4: Vairumtirdzniecības līmeņa augstas kvalitātes piekļuve fiksētā vietā.

2. Pirmās kārtas tirgus analīze un rezultāti

Regulators uzsāka tirgus analīzes pirmo kārtu ar datu vākšanas procesu 2005.gada rudenī. Pēc pirmo trīs tirgu² definēšanas un analīzes Regulators 2006.gada 31.martā paziņoja EK par tirgus analīzes rezultātiem un 2006.gada 28.aprīlī saņēma EK atbildes vēstuli ar komentāriem. Ņemot vērā EK komentārus, Regulators 2006.gada 28.jūnijā lēma par komersantiem ar BIT un par piemērojamām saistībām un pienākumiem pirmajos trīs analizētajos tirgos³. Laika posmā līdz 2007.gada 5.oktobrim Regulators bija paziņojis EK par visiem Ieteikumā 2003 minētajiem tirgiem elektronisko sakaru nozarē un pieņēmis lēmumus par komersantiem ar BIT un par tiem piemērojamām saistībām un pienākumiem.

Savienojuma uzsākšanas publiskā telefonu tīklā, ko nodrošina fiksētā vietā tirgus (turpmāk – Konkrētais tirgus) Ieteikumā 2003 bija minēts kā Tirgus Nr.8: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā. Regulators Konkrētā tirgus analīzes pirmo kārtu noslēdza 2006.gadā. Tirgus analīzes rezultātā Regulators secināja, ka Konkrētajā tirgū nepastāv efektīva konkurence un tajā ir viens komersants ar BIT. 2006.gada 30.jūnijā Regulators pieņēma lēmumu Nr.171 “Par SIA „Lattelecom” būtisku ietekmi savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.171), ar kuru viens komersants – sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Lattelecom” (turpmāk - SIA “Lattelecom”) tika atzīts par komersantu ar BIT un tam tika piemērotas saistības, kuras stājās spēkā 2007.gada 1.janvārī. SIA “Lattelecom” tika piemērotas šādas saistības:

1. Noteikt SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā tirgū.
2. Noteikt SIA „Lattelecom” piekļuves saistību nodrošināt komersantiem starpsavienojumu un piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem tā, lai komersantiem būtu iespēja saņemt šādus pakalpojumus:
 - 2.1. savienojumu uzsākšana, lai nodrošinātu operatora izvēli;
 - 2.2. savienojumu uzsākšana, lai nodrošinātu operatora iepriekšēju izvēli;
 - 2.3. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 2.4. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 2.5. kopēja izvietošana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;

² Ieteikumā 2003 minētie tirgi Nr.8, Nr.9 un Nr.10. Pilnus tirgu nosaukumus skatīt nodaļā 2.2.1.

³ Ieteikumā 2003 minētie tirgi Nr.8, Nr.9 un Nr.10. Pilnus tirgu nosaukumus skatīt nodaļā 2.2.1.

- 2.6. izejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 2.7. signalizācija savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 2.8. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu operatoru iepriekšēju izvēli;
 - 2.9. savienojuma ierīkošana:
 - 2.9.1. operatoru izvēlei;
 - 2.9.2. operatoru iepriekšējai izvēlei;
 - 2.10. tehnisko iespēju novērtēšana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai.
3. Noteikt SIA „Lattelecom” piekļuves saistību savstarpēji savienot SIA „Lattelecom” un cita komersanta elektronisko sakaru tīklus, nodrošinot starpsavienojuma savienošanas līnijas un signalizāciju līdz cita komersanta elektronisko sakaru tīkla starpsavienojuma punktam savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai.
 4. Noteikt SIA „Lattelecom” caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt starpsavienojumu pamatpiedāvājumu saskaņā ar Regulatora apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
 5. Noteikt SIA „Lattelecom” caurredzamības saistību starpsavienojumu pamatpiedāvājumā iekļaut vismaz šādus starpsavienojumu pakalpojumus savienojumu uzsākšanas publiskajā fiksētajā telefonu tīklā Latvijas Republikas teritorijā tirgū:
 - 5.1. savienojumu uzsākšana, lai nodrošinātu operatora izvēli;
 - 5.2. savienojumu uzsākšana, lai nodrošinātu operatora iepriekšēju izvēli;
 - 5.3. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas ierīkošana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 5.4. elektronisko sakaru tīklu starpsavienojuma līnijas abonēšana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 5.5. kopēja izvietošana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 5.6. izejas atvēršana vai slēgšana uz numuru vai numuru diapazonu savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 5.7. signalizācija savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai;
 - 5.8. tehniskā ierīkošana, lai nodrošinātu operatoru iepriekšēju izvēli;
 - 5.9. savienojuma ierīkošana:
 - 5.9.1. operatoru izvēlei;
 - 5.9.2. operatoru iepriekšējai izvēlei.
 - 5.10. tehnisko iespēju novērtēšana savienojumu uzsākšanas nodrošināšanai.
 6. Noteikt SIA „Lattelecom” vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt savienojumu uzsākšanas pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasa, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. Noteikt SIA „Lattelecom” pienākumu sniegt citiem komersantiem savienojumu uzsākšanas pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Lattelecom” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju sev (*self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

7. Noteikt SIA „Lattelecom” pienākumu aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Regulatora apstiprināto elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku savienojumu uzsākšanas pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, ieņēmumi no kuru sniegšanas aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu.
8. Noteikt SIA „Lattelecom” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Regulatoram pēc Regulatora pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
9. Noteikt SIA „Lattelecom” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt savienojuma uzsākšanas un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu sniegšanas izmaksām.
10. Noteikt SIA „Lattelecom” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Regulatora apstiprināto elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

Konkrētais tirgus ir vairumtirdzniecības tirgus, kurā sniegtie vairumtirdzniecības pakalpojumi ir izmantojami iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanai, tādēļ šis vairumtirdzniecības tirgus uzskatāms par saistītu ar iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas, kura nodrošināta gan fiziskām, gan juridiskām personām, mazumtirdzniecības tirgiem. Ieteikumā 2003 kā ieteicamais regulējamais tirgus ir minēts gan Konkrētais tirgus, gan ar to saistītie iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas mazumtirdzniecības tirgi. Konkrētais tirgus uzskatāms par ieguldījumu, jeb mazumtirdzniecības iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma sastāvdaļu, tādēļ Regulatoram būtu prioritāri jāanalizē šis vairumtirdzniecības tirgus un jācenšas panākt efektīva konkurence mazumtirdzniecības tirgos vispirms nodrošinot labvēlīgus apstākļus šajā vairumtirdzniecības tirgū. EK pirms Ieteikuma 2003 pieņemšanas, analizējot konkurences apstākļus elektronisko sakaru nozarē secināja, ka vairumtirdzniecības tirgus regulēšana vien var nebūt pietiekama konkurences apstākļu uzlabošanai mazumtirdzniecības tirgos un tādēļ iekļāva Ieteikumā 2003 arī iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas mazumtirdzniecības tirgus. Ieteikumā 2003 iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas mazumtirdzniecības tirgi bija uzskaitīti šādi:

- Tirgus Nr.3: fiziskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.4: fiziskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.5: juridiskām personām publiski pieejami vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
- Tirgus Nr.6: juridiskām personām publiski pieejami starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā.

Tā kā Ieteikumā 2003 bija iekļauts gan savienojumu uzsākšanas vairumtirdzniecības tirgus, gan ar to saistītie mazumtirdzniecības tirgi, Regulators analizēja arī šos mazumtirdzniecības tirgus.

2.1. Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu analīze un rezultāti

Regulators, veicot Ieteikumā 2003 minēto tirgu Nr.3, Nr.4, Nr.5 un Nr.6 (turpmāk – Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgi) analīzes pirmo kārtu 2006.gadā, analizēja visus Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus vienlaicīgi un atspoguļoja tirgus analīzes procesu, rezultātus un piemērotās saistības vienkopus vienā dokumentā – tirgus analīzes ziņojumā.

Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus Regulators analizēja 2006.gadā. Tirgus analīzes rezultātā Regulators secināja, ka šajos tirgos nepastāv efektīva konkurence un tajos visos ir viens komersants ar BIT. 2007.gada 7.martā Regulators pieņēma lēmumu Nr.50 “Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” būtisku ietekmi fiziskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.50), Nr.51 “Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” būtisku ietekmi fiziskām personām publiski pieejamu starptautisko balss telefonijas pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.51), Nr.52 “Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” būtisku ietekmi juridiskām personām publiski pieejamu vietējo vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.52) un Nr.53 “Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” būtisku ietekmi juridiskām personām publiski pieejamu starptautisko balss telefonijas pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā Latvijas Republikas teritorijā, tirgū” (turpmāk – Lēmums Nr.53), ar kuriem viens komersants – SIA “Lattelecom” tika atzīts par komersantu ar BIT un tam tika piemērotas saistības visos Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos, kuras stājās spēkā 2007.gada 1.jūlijā.

Tirgus analīzes procesā Regulators salīdzināja vairākus pakalpojumu veidus, lai novērtētu kādi pakalpojumi iekļaujami Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu definīcijā. Regulators salīdzināja piekļuvi balss telefonijas pakalpojumiem, izmantojot analogo abonentlīniju ar ciparu abonentlīniju un secināja, ka abi tehnoloģiskie risinājumi uzskatāmi par savstarpējiem aizvietotājumiem un iekļaujami vienā tirgū. Regulators salīdzināja piekļuvi balss telefonijas pakalpojumiem, izmantojot analogo un ciparu abonentlīniju ar platjoslas piekļuvi un secināja, ka platjoslas piekļuve nav iekļaujama tirgū. Regulators salīdzināja balss telefonijas pakalpojumu mobilā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – mobilās balss telefonijas pakalpojums) ar balss telefonijas pakalpojumu fiksētā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – fiksētās balss telefonijas pakalpojums) un secināja, ka šie pakalpojumi neveido vienotu tirgu. Analizējot fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizvietojamību, Regulators argumentēja, ka fiksētās balss telefonijas pakalpojumu var aizvietot ar mobilās balss telefonijas pakalpojumu, bet mobilās balss telefonijas pakalpojumu nevar aizvietot ar fiksētās balss telefonijas pakalpojumu, jo fiksētās balss telefonijas pakalpojums nevar nodrošināt pakalpojuma mobilitāti. Regulators arī argumentēja, ka fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu tarifi un tarifu struktūra ir būtiski atšķirīgi, kas padara šos pakalpojumus savstarpēji grūti salīdzināmus. Tāpat Regulators argumentēja, ka, no piedāvājuma puses, fiksētās balss telefonijas pakalpojumu

sniedzējiem ir neiespējami uzsākt mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanu, jo tiem trūkst ierobežotu resursu – radiofrekvenču spektrs.

3. Otrās kārtas tirgus analīze un rezultāti

Otrās kārtas Konkrētā tirgus analīze tika veikta 2009.gadā, tādēļ tika ņemts vērā tobrīd spēkā esošais Ieteikums 2007, kur Konkrētais tirgus bija minēts kā Tirgus Nr.2: savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā (Ieteikumā 2003 šis tirgus bija minēts kā Tirgus Nr.8).

Otrajā tirgus analīzes kārtā Regulators secināja, ka situācija Konkrētajā tirgū nebija būtiski mainījusies un ka pirmās kārtas Konkrētā tirgus analīzes rezultātā pieņemtais Lēmums Nr.171 par SIA “Lattelecom” atzīšanu par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū un par saistību piemērošanu ir saglabājams negrozīts.

Regulators analizēja vairākus Konkrētā tirgus aspektus. Komersanta lielums (īpatsvars) tirgū – pēc tirgus daļu analīzes vien jau bija iespējams konstatēt, ka SIA “Lattelecom” atzīstams par vienīgo komersantu ar BIT. Papildus tirgus daļu analīzei, Regulators arī konstatēja ka pastāv būtiski šķēršļi iekļūšanai Konkrētajā tirgū. Tāpat Regulators konstatēja, ka SIA “Lattelecom” kontrolē būtisku infrastruktūru Konkrētajā tirgū. Regulators arī konstatēja, ka Konkrētajā tirgū pietrūkst kompensējošā pirkstspēja attiecībā pret SIA “Lattelecom”.

Ieteikumā 2007 vairs nebija minēti saistītie Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgi. Regulators 2007.gada 7.martā jau bija pieņēmis Lēmumus Nr.50, Nr.51, Nr.52 un Nr.53, ar kuriem viens komersants – SIA “Lattelecom” tika atzīts par komersantu ar BIT un tam tika piemērotas saistības šajos četros tirgos. Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu izslēgšana no Ieteikumā 2007 minēto tirgu saraksta neatceļ Regulatora pieņemtos lēmumus par komersantu atzīšanu par komersantiem ar BIT un par saistību noteikšanu. ESL nosaka, ka katrs elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, kurā Regulators ir konstatējis komersantu ar BIT, ir atkāroti jāanalizē, jāizvērtē komersantu ietekme tirgū un jāpārskata piemērotās saistības. Tā kā spēkā esošas saistības var tikt grozītas vai atceltas tikai ar Regulatora lēmumu, kurš balstīts uz tirgus analīzi, tad, lai izvērtētu vai nepieciešams atcelt, saglabāt vai papildināt esošās saistības, Regulatoram bija nepieciešams veikt atkārtotu tirgus analīzi Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos. Lai pārliecinātos vai elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū, kurš nav minēts Ieteikumā 2007, nepieciešams piemērot *ex-ante* (apsteidzošu) regulēšanu, Regulatoram bija jāveic tā sauktais „trīs kritēriju tests”⁴.

3.1. Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu analīze un rezultāti

Regulators veica Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu otrās kārtas analīzi 2011.un 2012.gadā. Līdzīgi kā pirmajā kārtā, arī otrajā kārtā Regulators vienlaicīgi analizēja visus Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus un izklāstīja tirgu analīzes gaitu, rezultātus un piemērotās saistības vienkopus vienā dokumentā. Tirgus analīzes rezultātā Regulators secināja, ka iekšzemes mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos (Ieteikumā 2003 minētie Tirgus Nr.3 un Nr.5) konkurences apstākļi nav būtiski mainījušies un Regulatoram nav nepieciešams atcelt, grozīt vai papildināt pirmās kārtas

⁴ Skatīt šī dokumenta 7.nodaļu “Trīs kritēriju tests”.

tirgus analīzes rezultātā pieņemtos lēmumus Nr.50 un Nr.52 par SIA “Lattelecom” atzīšanu par komersantu ar BIT un saistību piemērošanu. Analizējot starptautiskos mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus (Ieteikumā 2003 minētie Tirgus Nr.4 un Nr.6), Regulators secināja, ka šajos tirgos ir vērojama tirgus dinamika un attīstība, kā arī efektīvas konkurences pazīmes. Pamatojoties uz šiem secinājumiem, Regulators nolēma no 2012.gada 27.septembra atcelt Tirgos Nr.4 un Nr.6 SIA “Lattelecom” būtisku ietekmi un visas SIA “Lattelecom” piemērotās saistības.

Definējot kādi pakalpojumi iekļaujami analizētajos Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos, Regulators salīdzināja un novērtēja vairākus pakalpojumu veidus. Regulators vērtēja vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi un starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi iekļaujami vienā tirgū. Atšķirīgu konkurences apstākļu dēļ Regulators konstatēja, ka iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas pakalpojumi neveido vienotu tirgu un, ka tie jāanalizē atsevišķi. Regulators salīdzināja tradicionālos balss telefonijas pakalpojumus, kas izmanto publisko komutējamo telefonu tīklu (turpmāk - PSTN)⁵ un vairākus balss telefonijas pakalpojumu paveidus, kas izmanto balss pārraides ar interneta protokolu (turpmāk – VoIP)⁶ tehnoloģijas. Regulators secināja, ka tāds VoIP paveids, kurš nodrošina pakalpojuma uzsākšanu un pabeigšanu telefonā, ir uzskatāms par tradicionālās balss telefonijas pakalpojuma aizstājēju un ir iekļaujams Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos. Balss telefonijas pakalpojumu nodrošināšanas publiskajā fiksētajā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – fiksētais tīkls) un publiskajā mobilajā elektronisko sakaru tīklā (turpmāk – mobilais tīkls) aizstājamību Regulators Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu analīzes otrajā kārtā neanalizēja un tirgu definīcijā iekļāva tikai fiksētajā tīklā nodrošinātos balss telefonijas pakalpojumus.

Analizējot Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus, Regulators konstatēja būtiskas atšķirības konkurences apstākļos iekšzemes balss telefonijas tirgos un starptautiskās balss telefonijas tirgos.

Regulators secināja, ka komersantam ar BIT – SIA “Lattelecom” – saistītajā vairumtirdzniecības tirgū – Konkrētajā tirgū – ir noteiktas saistības, kuru nolūks ir atvieglot operatoriem piekļuvi vairumtirdzniecības pakalpojumiem, tādējādi uzlabojot konkurences apstākļus visos saistītajos mazumtirdzniecības tirgos. Tomēr šo vairumtirdzniecības tirgū noteikto saistību ietekme uz iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu tirgu nav bijusi būtiska, bet starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu tirgū šīs saistības ir veicinājušas konkurences attīstību. Šāda situācija galvenokārt izskaidrojama ar to, ka SIA “Lattelecom” savos saistīto pakalpojumu piedāvājumos bija iekļāvusi iekšzemes balss telefonijas pakalpojumus bez papildu samaksas, bet par starptautiskajiem balss telefonijas pakalpojumiem bija jāmaksā papildus atkarībā no pakalpojuma lietošanas apjoma.

Regulators arī konstatēja, ka SIA “Lattelecom” un tās konkurentu tirgus daļas būtiski atšķiras iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas tirgos. Lai arī visos mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos SIA “Lattelecom” bija lielākais komersants gan pēc ieņēmumiem, gan pēc sniegto pakalpojumu apjoma, tomēr starptautiskās balss

⁵ angļu val. - *Public Switched Telephone Network*

⁶ angļu val. – *Voice Over Internet Protocol*

telefonijas pakalpojumu tirgū SIA "Lattelecom" tirgus daļa nebija pietiekami liela, lai SIA "Lattelecom" nepārprotami uzskatītu par komersantu ar BIT

4. Konkrētais tirgus

Ziņojums sagatavots par šādu konkrēto tirgu: savienojumu uzsākšana publiskā telefonu tīklā, ko nodrošina fiksētā vietā (Ieteikumā 2007 minētais Tirgus Nr.2).

Šajā ziņojumā atspoguļota Konkrētā tirgus analīzes trešā kārtā. Šobrīd ir spēkā EK ieteikuma par regulējamiem tirgiem 2014.gada 9.oktobra redakcija. Ieteikumā 2014 nav iekļauts Konkrētais tirgus un, tāpat kā Ieteikumā 2007, Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgi arī nav iekļauti Ieteikumā 2014.

4.1. Pakalpojuma apraksts

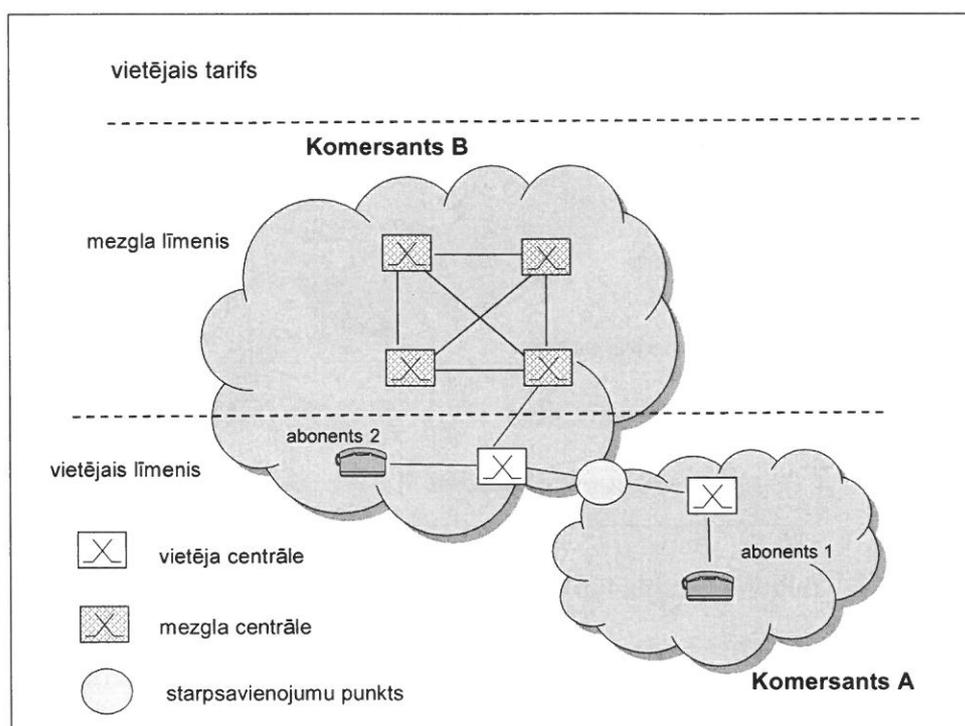
Savienojuma uzsākšanas pakalpojums ir komersanta sniegts vairumtirdzniecības pakalpojums, kas nodrošina izejošās noslodzes maršrutēšanu no pieslēguma punkta komersanta elektronisko sakaru tīklā uz pirmo komutatīvo iekārtu pēc pieslēguma punkta, kuru var izmantot starpsavienojumam. Šo pakalpojumu sniedz komersants, kuram ir savs piekļuves tīkls, kurš ļauj nodrošināt balss telefonijas (gan iekšzemes gan starptautiskās) pakalpojumu sniegšanu galalietotājiem. Pakalpojuma lietotāji ir citi komersanti, kuri piedāvā balss telefonijas (gan iekšzemes gan starptautiskās) pakalpojumus galalietotājiem, bet kuriem nav sava piekļuves tīkla vai tas nav pietiekami plašs. Savienojumu uzsākšanas pakalpojuma lietotāji, izmantojot šo vairumtirdzniecības pakalpojumu, var piedāvāt savus mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumus tiem galalietotājiem, kurus nesasniedz savienojuma uzsākšanas pakalpojuma lietotāju tīkls un, kuriem ir pieslēgums savienojuma uzsākšanas pakalpojuma sniedzēja tīklam. Savienojuma uzsākšanas pakalpojuma lietotāji visbiežāk piedāvā šādiem galalietotājiem izmantot operatora izvēles pakalpojumus vai noslēgt līgumu par operatora iepriekšējās izvēles pakalpojuma izmantošanu. Operatora izvēle nozīmē to, ka galalietotājs veic izsaukumu no sava ierastā pieslēguma, bet pirms numura sastādīšanas ievada operatora izvēles kodu, kas dod uzdevumu galalietotāja pieslēguma operatoram maršrutēt signālu līdz tuvākajam starpsavienojuma punktam, no kura signālu pārņem un savienojumu ar izsaukto numuru nodrošina cits komersants t.i. tāds komersants, kurš izmanto pieslēguma operatora nodrošināto savienojuma uzsākšanas vairumtirdzniecības pakalpojumu. Visbiežāk maksu par šāda izsaukuma veikšanu no galalietotāja saņem komersants, kurš nodrošina savienojumu ar izsaukto numuru, izmantojot savienojuma uzsākšanas pakalpojumu un daļu no saņemtās maksas nodod pieslēguma operatoram kā samaksu par savienojuma uzsākšanas pakalpojuma nodrošināšanu.

No iepriekš minētā izriet, ka savienojumu uzsākšanas pakalpojums ir tāds pakalpojums, kurš šī pakalpojuma saņēmējiem ir nepieciešams, lai tie varētu konkurēt ar šī paša pakalpojuma sniedzēju citos saistītos mazumtirdzniecības tirgos. Tādēļ secināms, ka komersants, kurš var sniegt savienojumu uzsākšanas pakalpojumus nav ieinteresēts sniegt šos pakalpojumus, jo sniedzot šos pakalpojumus tas tieši palīdz saviem konkurentiem citos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos.

Savienojuma uzsākšanas pakalpojuma tarifs var aprēķināt un piemērot divos veidos:

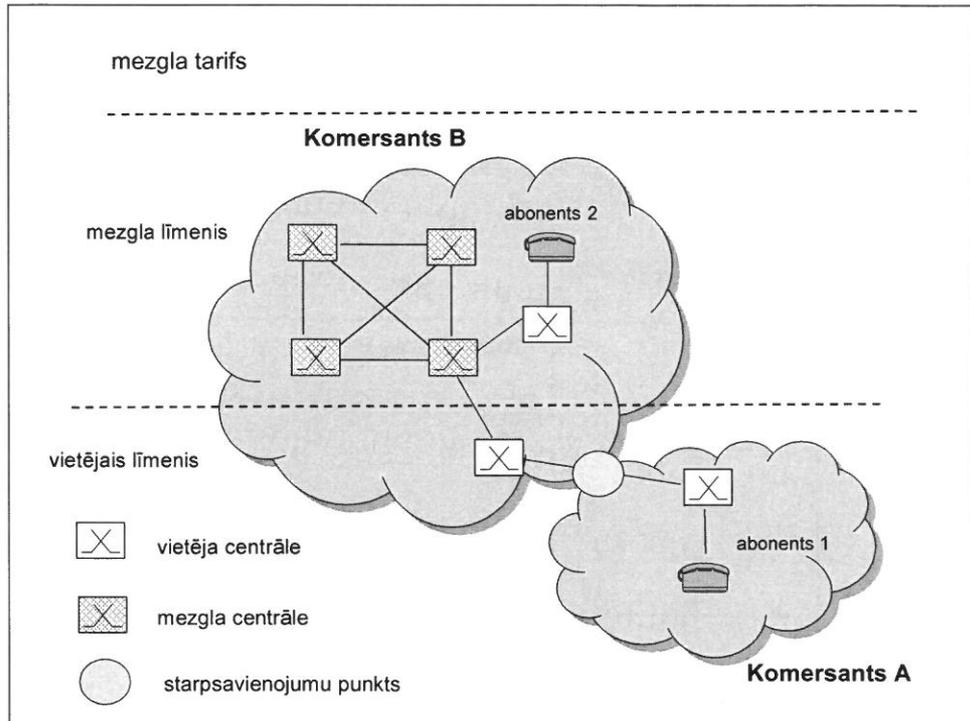
- par nemainīgu maksu (*flat rate*) - viens tarifs neatkarīgi no attāluma vai izmantotajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem;
- par izmantotajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem (uz elektronisko sakaru tīkla elementiem balstīta tarifu struktūra). Komersants maksā tikai par izmantotajām iekārtām. Uz elektronisko sakaru tīkla elementiem balstītā tarifu struktūrā ir trīs tarifu līmeņi:
 - vietējais tarifs;

Attēls 1. Vietējā tarifa līmeņa shēma.

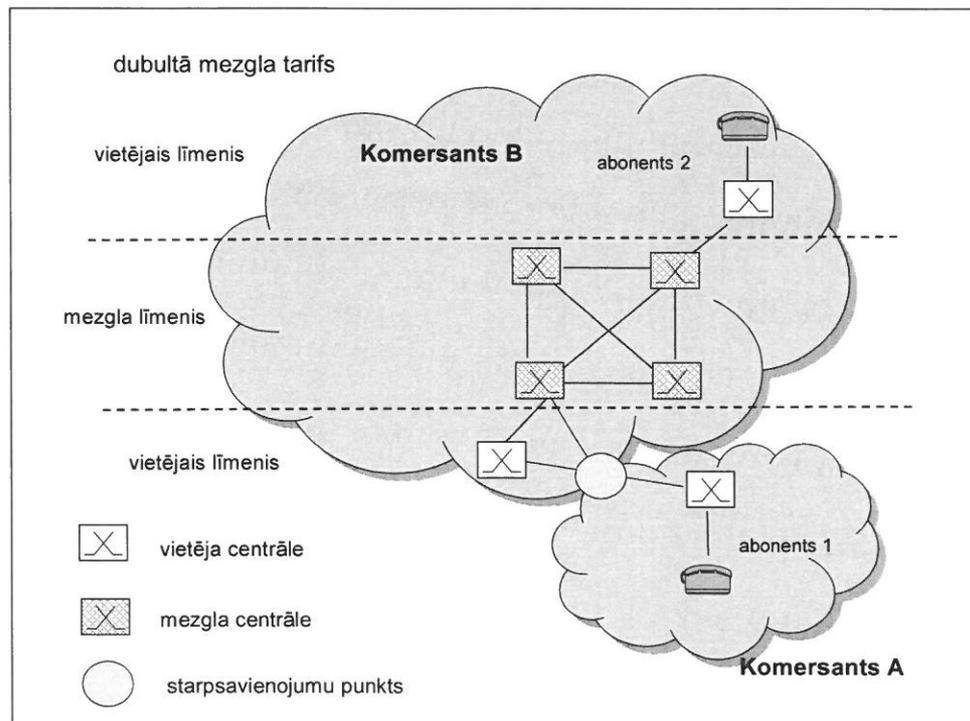
- o mezgla tarifs;

Attēls 2. Mezgla tarifa līmeņa shēma.

- o dubultā mezgla tarifs.

Attēls 3. Dubultā mezgla tarifa līmeņa shēma.

Savienojuma uzsākšanas pakalpojuma saņēmēji izmanto šo pakalpojumu, lai sniegtu galalietotājiem divu veidu pakalpojumus – iekšzemes balss telefonijas pakalpojumus un starptautiskos balss telefonijas pakalpojumus. Tādēļ Regulators secina, ka ar Konkrēto tirgu saistītie mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgi ir iekšzemes balss telefonijas un starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu tirgi. Pirms Regulators nosaka vai Konkrētajā tirgū ir komersants ar BIT un nosaka tam saistības, Regulatoram būtu nepieciešams noteikt vai ar to saistītajos iekšzemes balss telefonijas un starptautiskās balss telefonijas mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgos novērojamas konkurences problēmas, kuras Regulators risinātu piemērojot saistības Konkrētajā tirgū.

5. Konkurence mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos

Regulators ir analizējis konkurences apstākļus Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos 2006.gadā, kad bija spēkā Ieteikums 2003, kurā četri Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgi bija minēti kā ieteicami analizējamie tirgi. Regulators atkārtoti analizēja Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus 2011.gadā, kad Ieteikumā 2007 šie četri tirgi vairs nebija minēti. Regulators sagrupēja Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus divās grupās: iekšzemes balss telefonijas tirgi un starptautiskās balss telefonijas tirgi. Veicot balss telefonijas tirgu analīzi 2006.gadā, Regulators noteica SIA “Lattelecom” par vienīgo komersantu ar BIT un piemēroja tam saistības visos četros tirgos. Analizējot šos pašus tirgus 2011.gadā Regulators secināja, ka starptautiskās balss telefonijas tirgos konkurences apstākļi ir uzlabojušies pietiekami, lai tajos atceltu regulēšanu, bet iekšzemes balss telefonijas tirgos SIA “Lattelecom” vēl bija saglabājis savu dominējošo stāvokli tirgū.

5.1. Fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamība

Iepriekšējās tirgus analīzes kārtās, definējot Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgus, netika konstatēta mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamība ar fiksētās balss telefonijas pakalpojumu, tādēļ balss telefonijas tirgus definīcijā tika iekļauti tikai fiksētās balss telefonijas pakalpojumi. Arī šobrīd, analizējot tikai fiksētās balss telefonijas pakalpojumu tirgu, būtu jāsecina, ka iekšzemes balss telefonijas tirgū SIA “Lattelecom” vēl joprojām ir vienīgais komersants ar BIT.

Tabula 1. Fiksētās balss telefonijas tirgus daļas pēc ieņēmumiem 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Lattelecom					
Baltcom TV					
CSC Telecom					
Latvijas Dzelzceļš					
Telegrupa Baltijā					
Telekom Baltija					

Aprēķinot fiksētās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju tirgus daļas pēc ieņēmumiem no fiksētās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas, Regulators secina, ka starp fiksētās balss telefonijas pakalpojumu sniedzējiem SIA “Lattelecom” nemainīgi saglabā tirgus daļu virs [redacted].

Arī aplūkojot tirgus daļas pēc nodrošinātā pakalpojuma apjoma minūtēs, var secināt, ka SIA “Lattelecom” ir nepārprotami lielākais fiksētās balss telefonijas pakalpojuma sniedzējs ar tirgus daļu virs [redacted] (tabula 2).

Tabula 2. Fiksētās bass telefonijas tirgus daļas pēc iekšzemē nodrošinātā pakalpojuma apjoma minūtēs 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Lattelecom	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Baltcom TV	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
CSC Telecom	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Telegrupa Baltijā	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Latvijas Dzelzceļš	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Telekom Baltija	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]

Elektronisko sakaru nozare ir piedzīvojusi strauju attīstību, jo tehnoloģijas, kuras tiek izmantotas šīs nozares pakalpojumu sniegšanā, mainās ļoti ātri. Mainīgo tehnoloģiju rezultātā, konstatējumi un secinājumi, kuri vēl nesen tika uzskatīti par pašsaprotamiem, šodien var vairs neatbilst reālai situācijai. Tādēļ Regulatoram ir regulāri jāpārskata ne tikai Regulatora pieņemtie lēmumi, bet arī pamatojums uz kā šie lēmumi balstīti. Regulators uzskata, ka ir nepieciešams pārskatīt mazumtirdzniecībā nodrošinātās fiksētās balss telefonijas un mobilās balss telefonijas pakalpojumu savstarpējo aizstājamību. Regulatoram jāpārvērtē vai fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumi ir uzskatāmi par savstarpēji aizstājamiem un vai Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu definīcijā joprojām ietilpst tikai fiksētās balss telefonijas pakalpojumi vai tomēr nepieciešams iekļaut arī mobilās balss telefonijas pakalpojumus.

Tirgus definēšanai ir divas daļas: tirgū iekļaujamo pakalpojumu kopums un tirgus ģeogrāfiskais mērogs. Tirgū iekļaujamo pakalpojumu kopums tiek noteikts, identificējot tos pakalpojumus, kuru piedāvājums var ierobežot tirgus pakalpojumu piedāvātāju tirgus varu.

Nosakot konkrētajā tirgū iekļaujamo pakalpojumu kopumu, jāņem vērā trīs galvenie kritēriji: vai aplūkojamais pakalpojums un citi pakalpojumi nodrošina vienas un tās pašas funkcijas, neatkarīgi no izmantotajām tehnoloģijām (funkcionālā aizstājamība); cik lielā mērā lietotāji var aizstāt aplūkojamo pakalpojumu ar citiem pakalpojumiem (pieprasījuma puses aizstājamība) un kāda ir varbūtība, ka pakalpojumu sniedzēji (vai citi komersanti) var īsā laikā un bez būtiskām papildus izmaksām vai neattaisnota riska uzsākt aplūkojamo pakalpojumu sniegšanu konkrētajā tirgū (piedāvājuma puses aizstājamība).

Ievērojot ESL 2.panta 4.punktā noteiktos principus – nodrošināt no elektronisko sakaru tehnoloģijas neatkarīgu elektronisko sakaru tīklu un elektronisko sakaru pakalpojumu regulēšanu – apzinot balss telefonijas pakalpojumu aizvietotājus, nepieciešams ievērot tehnoloģisko neitralitāti – aplūkojamus pakalpojumus jāsalīdzina pēc to funkcionālajām īpašībām, nevis to tehnoloģiskā risinājuma.

5.1.1. Funkcionālā aizstājamība

Tehnoloģiski fiksētās balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšana būtiski atšķiras no mobilās balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanas. Fiksētās balss telefonijas pakalpojumu komersanti nodrošina, izbūvējot fiziskas kabeļu līnijas, ar kurām vienotā elektronisko sakaru tīklā savieno visus galalietotāju pieslēgumu punktus. Fiksētā elektronisko sakaru tīkla maģistrālie posmi visbiežāk ir optiskie kabeļi ar augstu datu pārraides ātrumu, bet elektronisko sakaru tīkla piekļuves posmi, kas savieno galalietotāja pieslēguma punktu ar elektronisko sakaru tīkla maģistrālajām līnijām, tradicionāli ir bijušas vara vītā pāra līnijas. Mūsdienās komersanti bieži vien izmanto optiskos kabeļus arī elektronisko sakaru tīkla piekļuves posmu būvniecībā; teritorijās ar zemu iedzīvotāju blīvumu piekļuves līnijas dažkārt tiek aizstātas ar punkts-punkts fiksēto bezvadu līniju. Izveidojot savienojumu starp divu galalietotāju pieslēgumu punktiem fiksētajā tīklā, ar komutācijas iekārtu palīdzību tiek izveidots sakaru kanāls, kurš pa fizisku vidi (bezvadu līnijām, vara vai optiskajiem kabeļiem) nodrošina abpusēju tiešā laika datu pārraidi. Ņemot vērā, ka pakalpojums tiek nodrošināts izmantojot fiziskus dabā izbūvētus kabeļus vai fiksētas bezvadu līnijas, fiksēto balss telefonijas pakalpojumu var nodrošināt tikai fiksētā vietā.

Mobilās balss telefonijas pakalpojums no fiksētās balss telefonijas pakalpojuma galvenokārt atšķiras ar piekļuves posmu tehnoloģisko īstenošanu. Mobilo tīklu maģistrālie posmi, tāpat kā fiksēto tīklu maģistrālie posmi, visbiežāk tiek īstenoti izmantojot optiskos kabeļus, toties mobilo tīklu piekļuves posmi tiek nodrošināti izveidojot nepastāvīgu bezvadu savienojumu starp galalietotāja galaiekārtu (mobilā tālruņa aparātu, kas mobilajā tīklā darbojas kā mobilā tīkla pieslēguma punkts) un tai tuvāko mobilā tīkla bāzes staciju. Savienojums starp galaiekārtu un mobilā tīkla bāzes staciju pastāv tik ilgi kamēr galaiekārta atrodas bāzes stacijas darbības zonā. Tiklīdz galaiekārta pamet bāzes stacijas darbības zonu, tiek izveidots jauns nepastāvīgs savienojums starp galaiekārtu un citu mobilā tīkla bāzes staciju, kuras darbības zonā galaiekārta atrodas. Šāds tehnoloģiskais mobilā tīkla piekļuves posma īstenojums nozīmē, ka mobilā tīkla operatoram atšķirībā no fiksētā tīkla operatora nav nepieciešams izbūvēt atsevišķu vara vai optisko kabeli līdz katram galalietotājam, toties mobilā tīkla operatoram ir nepieciešamas ierobežoto resursu – radiofrekvenču spektra – lietošanas tiesības.

Neraugoties uz tehnoloģiski atšķirīgu balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanas īstenošanu, abi šā pakalpojuma veidi galalietotājam nodrošina līdzīgu funkciju. Abi pakalpojuma veidi nodrošina galalietotājam iespēju reālā laikā izveidot abpusēju atsevišķu sakaru kanālu ar jebkuru citu šāda pakalpojuma galalietotāju. Galvenā funkcionālā atšķirība starp fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu ir tā, ka mobilās balss telefonijas pakalpojums nodrošina savienojumu jebkur, kur vien ir aktīva mobilā tīkla bāzes stacijas darbības zona, kā arī savienojuma nepārtrauktību arī tad ja galalietotājs izveidota savienojuma laikā pārvietojas no vienas mobilā tīkla bāzes stacijas darbības zonas uz citas bāzes stacijas darbības zonu. Fiksētās balss telefonijas pakalpojums šādas iespējas nenodrošina.

Regulators secina, ka mobilās balss telefonijas pakalpojums ir pilnīgs funkcionāls aizvietotājs fiksētās balss telefonijas pakalpojumam, bet fiksētās balss telefonijas pakalpojums pilnībā neaizvieto mobilās balss telefonijas pakalpojumu.

Neraugoties uz būtiskām tehnoloģiskām atšķirībām un dažām funkcionālām atšķirībām, Regulators, ievērojot tehnoloģiskās neitralitātes principu, secina, ka mobilās balss telefonijas un fiksētās balss telefonijas pakalpojumi ir lielā mērā savstarpēji funkcionāli aizstājami pakalpojumi.

5.1.2. Pieprasījuma puses aizstājamība

Lai novērtētu vai fiksētās balss telefonijas pakalpojumi un mobilās balss telefonijas pakalpojumi no pieprasījuma puses ir savstarpēji aizstājami, nepieciešams noskaidrot kādas ir svarīgākās šo pakalpojumu īpašības galalietotājam. Par svarīgākajām balss telefonijas pakalpojumu īpašībām uzskatāmas: pakalpojuma pieejamība, pakalpojuma mērogs, pakalpojuma kvalitāte un pakalpojuma tarifs.

Pakalpojuma pieejamība ir vieta, laiks un citi apstākļi, kuros pakalpojums galalietotājam ir pieejams. Pastāv vairākas atšķirības starp fiksētās balss telefonijas pakalpojuma pieejamību un mobilās balss telefonijas pakalpojuma pieejamību. Mobilās balss telefonijas pakalpojums ir plašāk pieejams pakalpojums, jo galaiekārta, kas nodrošina šo pakalpojumu, ir pietiekami mobila, lai katrs galalietotājs varētu to nepārtraukti pārvietot sev līdzī. Fiksētās balss telefonijas pakalpojums galalietotājam ir pieejams tikai vienā fiksētā vietā – visbiežāk galalietotāja mājās. Tomēr jāņem vērā, ka izejošo izsaukumu veikšanai fiksētās balss telefonijas pakalpojums galalietotājam teorētiski ir pieejams arī galalietotāja darba vietā un vairumā sociālo iestāžu – skolās, slimnīcās un citur. Tāpat jāņem vērā, ka mobilās balss telefonijas pakalpojuma pieejamībai ir ierobežojumi kuru nav fiksētās balss telefonijas pakalpojumam. Mobilās balss telefonijas pakalpojums var nebūt pieejams vietās, kur galalietotājs to sagaida, ja galalietotājs atrodas vietā kur nav mobilā tīkla pārklājuma, tāpat pakalpojuma pieejamība ir atkarīga no elektroenerģijas pieejamības – bez elektroenerģijas mobilā ierīce var nodrošināt pakalpojumu ierobežotu laika periodu. Fiksētās balss telefonijas pakalpojums (pieslēguma punkts) tiek nodrošināts ar savu autonomu elektroenerģijas padevi, tādēļ tas nav atkarīgs no elektroenerģijas pieejamības. Regulators secina, ka fiksētās balss telefonijas pakalpojuma un mobilās balss telefonijas pakalpojuma pieejamība ir atšķirīga, jo mobilās balss telefonijas pakalpojums ir plašāk pieejams.

Pakalpojuma mērogs, jeb tas uz cik plašu adresātu (persona vai iekārta, kas pieņem izsaukumu) loku ir iespējams veikt izsaukumu, izmantojot balss telefonijas pakalpojumus, ir ļoti līdzīgs gan fiksētās balss telefonijas pakalpojumiem, gan mobilās balss telefonijas pakalpojumiem. Ņemot vērā, ka Latvijas Republikas teritorijā visiem fiksētā tīkla operatoriem un visiem mobilā tīkla operatoriem ir pienākums noslēgt starpsavienojuma līgumu ar katru komersantu, kas to pieprasa, visi balss telefonijas pakalpojuma nodrošinātāji saviem galalietotājiem var nodrošināt iespēju veikt izsaukumus uz visiem galalietotājiem Latvijas Republikas teritorijā neatkarīgi no elektronisko sakaru tīkla veida. Lai dotu saviem galalietotājiem iespēju veikt izsaukumus uz ārvalstīs esošiem adresātiem, operatoriem Latvijas Republikas teritorijā ir iespēja pašiem izveidot starpsavienojumus ar ārvalstu operatoriem vai arī iegādāties starptautiskā tranzīta pakalpojumus tranzīta tirgū⁷, kuru Regulators ir analizējis un atzinis par tirgu ar efektīvu konkurenci. Regulators konstatē, ka gandrīz neeksistē tādi adresāti, uz kuriem būtu iespējams veikt izsaukumu no viena operatora, bet nebūtu

⁷ Ieteikumā 2003 minētais Tirgus Nr.10: tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā.

iespējams no otra operatora. Tādējādi Regulators secina, ka pakalpojuma mērogs, jeb adresātu sasniedzamība fiksētās balss telefonijas pakalpojumam un mobilās balss telefonijas pakalpojumam ir praktiski identiski.

Jebkuru divu pakalpojumu aizvietojamības novērtēšanā ir nepieciešams salīdzināt pakalpojumu kvalitāti. Fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu kvalitāti var salīdzināt pēc vairākiem kvalitātes parametriem. Regulators katru gadu veic fiksētās un mobilās balss telefonijas kvalitātes parametru mērījumus un publicē elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes pārskatu⁸. Izmantojot elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes pārskatā publicētos datus, iespējams salīdzināt fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu nesekmīgo savienojumu īpatsvaru procentos, vidējās runas pārraides kvalitāti un vidējo savienošanas laiku sekundēs.

Tabula 3. Nesekmīgo savienojumu īpatsvars procentos.

	2012	2013	2014	
Lattelecom	0,03	0,01	0,01	0,02
Latvijas Mobilais Telefons	0,02	0,02	0,02	0,02
Tele2	0,02	0,07	0,07	0,05
BITE Latvija	0,07	0,03	0,03	0,05

Tabula 4. Vidējā runas pārraides kvalitāte ballēs.

	2012	2013	2014	
Lattelecom	3,68	3,83	3,83	3,91
Latvijas Mobilais Telefons	3,42	3,37	3,37	3,39
Tele2	3,43	3,38	3,38	3,43
BITE Latvija	3,59	3,50	3,50	3,56

Tabula 5. Vidējais savienošanas laiks sekundēs.

	2012	2013	2014	
Lattelecom	0,96	1,13	1,13	1,85
Latvijas Mobilais Telefons	5,68	5,62	5,62	5,63
Tele2	6,30	6,13	6,13	5,29
BITE Latvija	4,90	4,86	4,86	4,94

Nesekmīgo savienojumu īpatsvars (Tabula 3) 2014.gadā bija ne vairāk kā 5 nesekmīgi savienojumi no 10000 mēģinājumiem gan fiksētajā tīklā, gan mobilajā tīklā. Nesekmīgo savienojumu īpatsvars kopš 2012.gada ir bijis ļoti zems gan fiksētajā tīklā, gan mobilajā tīklā, tādēļ uzskatāms, ka šis parametrs neietekmē galalietotāja balss telefonijas pakalpojuma sniedzēja izvēli.

Vidējā runas pārraides kvalitāte fiksētajā tīklā kopš 2012.gada ir nedaudz augstāka nekā mobilajā tīklā, bet arī šī kvalitātes parametra atšķirība ir nebūtiska un tā neietekmē galalietotāja izvēli.

⁸ <http://www.sprk.gov.lv/uploads/doc/KVALITATESPARSKATSPUBL.pdf>

Vidējais savienošanas laiks sekundēs fiksētajā tīklā ir būtiski zemāks nekā mobilajā tīklā. Tomēr jāņem vērā, ka SIA "Lattelecom" pakāpeniski pāriet no vienkārša novecojoša tālruņa pakalpojuma (turpmāk – POTS)⁹ uz interneta protokola multivides apakšsistēmas (turpmāk – IMS)¹⁰ tehnoloģijas izmantošanu balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanai fiksētajā tīklā un IMS tehnoloģijas nodrošinātais savienošanas laiks ir būtiski augstāks nekā POTS tehnoloģijas nodrošinātais. Regulators 2014.gadā veica vidējā savienošanas laika mērījumus fiksētajā tīklā izmantojot POTS tehnoloģiju un IMS tehnoloģiju, un konstatēja, ka vidējais savienojuma laiks izmantojot POTS tehnoloģiju bija 1,48 sekundes, bet izmantojot IMS tehnoloģiju vidējais savienojuma laiks bija 6,88 sekundes. Brīdī, kad SIA "Lattelecom" būs pilnībā pabeigusi ieviest IMS tehnoloģiju, fiksētās balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanai, atšķirība vidējā savienošanas laikā starp fiksēto un mobilo tīklu būs nebūtiskas.

Regulators secina, ka fiksētās un mobilās balss telefonijas kvalitātes parametri atšķiras, tomēr atšķirības nav pietiekami lielas, lai tos uzskatītu par atšķirīgiem pakalpojumiem.

Galalietotājam, kuram nav paaugstinātu prasību pret balss telefonijas pakalpojuma kvalitāti, vissvarīgākais ir pakalpojuma ekonomiskais izdevīgums. Vienkāršs galalietotājs visbiežāk izvēlēsies pakalpojumu balstoties uz pakalpojuma apjoma un tarifa attiecību.

Pieprasījuma un piedāvājuma puses ekonomiskās aizstājamības novērtēšanai visbiežāk izmanto hipotētiskā monopolista testu (turpmāk - HMT). HMT novērtē vai hipotētiskajam monopolistam būtu izdevīgi veikt nelielu, bet nozīmīgu un pastāvīgu apskatāmā pakalpojuma tarifa palielinājumu, ņemot vērā tarifa palielinājuma ietekmi uz šā pakalpojuma pieprasījumu. Ja, veicot HMT, tiek secināts, ka hipotētiskajam monopolistam palielinot viena pakalpojuma tarifu, šī pakalpojuma pieprasījums samazināsies pietiekami, lai padarītu šo tarifa palielinājumu neizdevīgu, tad secināms, ka no pieprasījuma puses šim pakalpojumam eksistē aizvietotājs, kas ierobežo hipotētiskā monopolista tirgus varu.

Tradicionāli HMT tiek veikts, balstoties uz pakalpojumu šodienas tarifiem, vērtējot kā tarifu pieaugums varētu ietekmēt pakalpojumu pieprasījumu nākotnē. Lai izvairītos no nepieciešamības paļauties uz pieņēmumiem par tarifu pieauguma iespējamo ietekmi nākotnē, Regulators, lai novērtētu fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizvietojamību, salīdzina tarifus, ieņēmumus, pieprasīto pakalpojuma apjomu un pakalpojuma galalietotāju skaitu laika periodā no 2010.gada līdz 2014.gadam, izmantojot informāciju, kuru Regulatoram ir iesnieguši komersanti.

Regulatora sākotnējais uzdevums aizvietojamības novērtēšanai ir pakalpojumu tarifu izmaiņu izpētīšana. Gan fiksētās, gan mobilās balss telefonijas pakalpojumi Latvijas Republikas teritorijā tiek piedāvāti kombinējot tos dažādos piedāvājumos vai komplektos (savstarpēji sasaistītos piedāvājumos), kuros parasti ir iekļauta piekļuve telefonu tīklam (abonēšana), tarifs par izsaukuma minūti, kurš ir atkarīgs no adresāta

⁹ angļu val. – *Plain Old Telephone Service*

¹⁰ angļu val. – *Internet Protocol Multimedia Subsystem*

operatora vai izsaukuma ilguma, vai kopējā mēneša izsaukumu ilguma, vai diennakts laika izsaukuma veikšanas brīdī. Tāpat šajos komplektos var būt iekļauti citi pakalpojumi kā publiskie interneta piekļuves pakalpojumi, televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumi publiskajos elektronisko sakaru tīklos, īsziņas vai citi pakalpojumi. Nav iespējams izvēlēties vienu tādu tarifu, kurš būtu uzskatāms par fiksētās vai mobilās balss telefonijas pakalpojuma tarifu un, kurš būtu salīdzināms ar citiem tarifiem vai pat pats ar sevi ilgstošā laika periodā. Lai atrisinātu šo problēmu, Regulators ir izvēlējis izmantot nevis vienu konkrētu pakalpojumu raksturojošu tarifu, bet gan vidējo balss telefonijas pakalpojuma tarifu, ko Regulators iegūst izdalot viena komersanta gada laikā gūtos ieņēmumus no pakalpojuma sniegšanas ar gada laikā sniegtā pakalpojuma apjomu minūtēs. Šādi Regulators iegūst vidējo vienas minūtes tarifu, kuru var salīdzināt ar vidējo vienas minūtes tarifu citā laika periodā vai cita komersanta vidējo vienas minūtes tarifu.

Turpmāk šajā dokumentā ievietotajās tabulās redzami lielāko Latvijas Republikas teritorijā aktīvo balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju ieņēmumi no iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas, šī pakalpojuma galalietotāju skaits un nodrošinātā pakalpojuma apjoms minūtēs laika posmā no 2010.gada līdz 2014.gadam. Tabulās iekļauta informācija par lielāko fiksētās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju – SIA “Lattelecom” un trīs lielākajiem mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzējiem – sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Latvijas Mobilais telefons” (turpmāk - SIA “Latvijas Mobilais Telefons”), sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Tele2” (turpmāk - SIA “Tele2”) un sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Bite Latvija” (turpmāk - SIA “BITE Latvija”). SIA “Latvijas Mobilais Telefons” datos ir iekļauti arī dati par sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Zetcom” (turpmāk - SIA “Zetcom”), jo SIA “Latvijas Mobilais Telefons” ir 100% SIA “Zetcom” kapitāldaļu īpašniece. Tabulā 9 un Tabulā 10 iekļauti aprēķinātie vidējie ieņēmumi (EUR) no iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas vienam galalietotājam gadā un vidējie tarifi (EUR centos) par vienu iekšzemes izsaukuma minūti.

Tabula 6. Iekšzemes balss telefonijas ieņēmumi (EUR) 2010-2014.

	Ieņēmumi 2010	Ieņēmumi 2011	Ieņēmumi 2012	Ieņēmumi 2013	Ieņēmumi 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 7. Iekšzemes balss telefonijas abonentu skaits 2010-2014.

	Abonenti 2010	Abonenti 2011	Abonenti 2012	Abonenti 2013	Abonenti 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 8. Iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma apjoms (min) 2010-2014.

	Minūtes 2010	Minūtes 2011	Minūtes 2012	Minūtes 2013	Minūtes 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 9. Vidējie ieņēmumi no viena abonenta gadā (EUR) 2010-2014.

	ieņ/Abonenti 2010	ieņ/Abonenti 2011	ieņ/Abonenti 2012	ieņ/Abonenti 2013	ieņ/Abonenti 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 10. Vidējie ieņēmumi par vienu iekšzemes izsaukuma minūti (EUR centos) 2010-2014.

	ieņ/Minūtes 2010	ieņ/Minūtes 2011	ieņ/Minūtes 2012	ieņ/Minūtes 2013	ieņ/Minūtes 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Vidējais SIA "Lattelecom" tarifs par vienu iekšzemes izsaukuma minūti 2010.gadā bija █████ EUR centi par minūti. Mobilo operatoru – SIA "Latvijas Mobilais Telefons" un SIA "Tele2" vidējie tarifi 2010.gadā bija ievērojami augstāki. SIA "Tele2" vidējais tarifs bija par █████ augstāks un SIA "Latvijas Mobilais Telefons" tarifs bija par █████ augstāks nekā SIA "Lattelecom" vidējais tarifs. SIA "BITE Latvija" vidējais tarifs ir bijis viszemākais kopš 2010.gada – tas izskaidrojams ar SIA "BITE Latvija" kā jaunienācēja tirgū nepieciešamību pārvilināt esošo operatoru galalietotājus pie sevis. Salīdzinot vidējos tarifus 2010.gadā ar vidējiem tarifiem 2014.gadā, redzams, ka fiksētā tīkla operatora SIA "Lattelecom" vidējais iekšzemes izsaukuma minūtes tarifs ir mainījies nedaudz – samazinājies par █████. Tajā pašā laikā SIA "Latvijas Mobilais Telefons" vidējais tarifs ir samazinājies par █████, SIA "Tele2" par █████ un SIA "BITE Latvija" par █████. Rezultātā 2014.gadā SIA "Lattelecom" vidējais tarifs par vienu iekšzemes izsaukuma minūti ir visaugstākais. Neviena komersanta vidējais tarifs laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam nav pieaudzis, bet vidējā tarifa samazinājums ir būtiski atšķirīgs starp fiksētā tīkla operatoru un mobilā tīkla operatoriem. Regulatoram ir pamats uzskatīt, ka mobilā tīkla operatori ir veikuši nozīmīgu un pastāvīgu iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu tarifu samazinājumu, kamēr fiksētās iekšzemes balss telefonijas tarifs ir mainījies pavisam nedaudz. Regulators uzskata, ka nozīmīga un pastāvīga mobilās balss telefonijas pakalpojuma tarifa samazinājuma ietekme uz balss telefonijas pakalpojuma pieprasījumu ir līdzvērtīga nozīmīga un pastāvīga fiksētās balss telefonijas pakalpojuma tarifa palielināšanas ietekmei uz pieprasījumu.

Aplūkojot datus par ieņēmumiem, galalietotāju skaitu un nodrošinātā elektronisko sakaru pakalpojuma apjomu laika periodā no 2010.gada līdz 2014.gadam var konstatēt, ka kopējie ieņēmumi no iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanas ir būtiski sarukuši visiem pakalpojuma sniedzējiem, pakalpojuma galalietotāju skaits visiem operatoriem ir samazinājies, izņemot SIA “BITE Latvija”, kuras galalietotāju skaits ir būtiski pieaudzis, savukārt, nodrošinātā elektronisko sakaru pakalpojuma apjoms visiem mobilā tīkla operatoriem ir pieaudzis kamēr fiksētā tīkla operatoram tas ir būtiski samazinājies.

Attēls 4. Iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma ieņēmumu, vidējā tarifa, abonentu skaita un sniegtā pakalpojuma apjoma izmaiņas 2010-2014.

SIA “Lattelecom” kopējie ieņēmumi no iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma sniegšanas laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir sarukuši par [REDACTED]. Šajā laikā SIA “Lattelecom” sniegtā pakalpojuma vidējais tarifs ir samazinājies tikai par [REDACTED], kas ir ievērojami mazāks samazinājums nekā mobilā tīkla operatoriem. SIA “Lattelecom” balss telefonijas galalietotāju skaits no 2010.gada līdz 2014.gadam ir samazinājies par [REDACTED]. Kopējais SIA “Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā norunāto iekšzemes minūšu skaits no 2010.gada līdz 2014.gadam ir sarucis par [REDACTED]. No visa 2014.gadā nodrošinātā iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma apjoma SIA “Lattelecom” nodrošināja tikai [REDACTED]. Fakts, ka SIA “Lattelecom” sniegtā pakalpojuma apjoms krītas straujāk nekā galalietotāju skaits, izskaidrojams ar to, ka SIA “Lattelecom” saviem platjoslas interneta piekļuves galalietotājiem piedāvā neierobežotu daudzumu izsaukuma minūšu SIA “Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā bez papildus samaksas. Secināms, ka pietiekami daudzi SIA “Lattelecom” galalietotāji piekrīt šāda bezmaksas pakalpojuma saņemšanai, bet, neraugoties uz to, ka šī pakalpojuma lietošana ir bez maksas, šo pakalpojumu vienalga neizmanto. Šādu tendenci arī apstiprina vidēji viena galalietotāja gada laikā norunāto minūšu skaita izmaiņas – 2014.gadā viens SIA “Lattelecom” galalietotājs vidēji norunāja par [REDACTED] mazāk minūšu nekā 2010.gadā (skatīt Tabulu 11).

Tabula 11. Vidējais viena galalietotāja gada laikā norunāto iekšzemes izsaukumu minūšu skaits 2010-2014

	Min/Abonenti 2010	Min/Abonenti 2011	Min/Abonenti 2012	Min/Abonenti 2013	Min/Abonenti 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

SIA "Latvijas Mobilais Telefons" kopējie gada ieņēmumi no iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir sarukuši nedaudz mazāk nekā SIA "Lattelecom" – par [redacted]. Atšķirībā no SIA "Lattelecom" SIA "Latvijas Mobilais Telefons" vidējais vienas iekšzemes balss telefonijas minūtes tarifs šajā laikā ir sarucis par [redacted]. Iespējams, tieši šī tarifa samazinājuma rezultātā, SIA "Latvijas Mobilais Telefons" galalietotāju skaits ir sarucis par [redacted] – ievērojami mazāks kritums nekā SIA "Lattelecom" – un sniegtā pakalpojuma apjoms ir pieaudzis par [redacted].

SIA "Tele2" ieņēmumi no iekšzemes balss telefonijas nodrošināšanas laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir sarukuši par [redacted] – ļoti līdzīgi kā SIA "Lattelecom" un SIA "Latvijas Mobilais Telefons". Vidējais SIA "Tele2" vienas iekšzemes izsaukuma minūtes tarifs šajā laikā ir krities par [redacted]. SIA "Tele2" galalietotāju skaits šajā laikā ir krities nedaudz mazāk nekā SIA "Latvijas Mobilais Telefons" – par [redacted], bet norunāto minūšu skaits ir pieaudzis ievērojami straujāk – par [redacted].

SIA "BITE Latvija" ienāca balss telefonijas pakalpojumu tirgū vēlāk nekā citi mobilā tīkla operatori – kad tirgus jau bija piesātināts un jaunus galalietotājus SIA "BITE Latvija" varēja piesaistīt vien pārvilīnot tos no citiem mobilā tīkla operatoriem vai no SIA "Lattelecom". SIA "BITE Latvija" vidējais iekšzemes balss telefonijas vienas minūtes tarifs 2010.gadā bija viszemākais. Neraugoties uz to, laikā līdz 2014.gadam SIA "BITE Latvija" vidējais tarifs saruka visvairāk – par [redacted] un sasniedza [redacted] EUR centus par izsaukuma minūti. SIA "BITE Latvija" ir vienīgais operators, kura galalietotāju skaits laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam pieauga, turklāt pieauga būtiski – par [redacted]. Nodrošinātā pakalpojuma apjoms šajā laikā gandrīz trīskāršojās – pieauga par [redacted], turklāt viena galalietotāja vidēji gadā norunāto minūšu skaits pieauga par [redacted].

Tabulās 12 - 14 attēloti ieņēmumi no starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas, šī pakalpojuma galalietotāju skaits un nodrošinātā pakalpojuma apjoms minūtēs laika posmā no 2010.gada līdz 2014.gadam. Tabulā 15 un Tabulā 16 iekļauti aprēķinātie vidējie ieņēmumi (EUR) no starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas vienam galalietotājam gadā un vidējie tarifi (EUR centos) par vienu starptautiskā izsaukuma minūti.

Tabula 12. Starptautiskās balss telefonijas ieņēmumi (EUR) 2010-2014.

	Ieņēmumi 2010	Ieņēmumi 2011	Ieņēmumi 2012	Ieņēmumi 2013	Ieņēmumi 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					

BITE Latvija

Tabula 13. Starptautiskās balss telefonijas abonentu skaits 2010-2014.

	Abonenti 2010	Abonenti 2011	Abonenti 2012	Abonenti 2013	Abonenti 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 14. Starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma apjoms (min) 2010-2014.

	Minūtes 2010	Minūtes 2011	Minūtes 2012	Minūtes 2013	Minūtes 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 15. Vidējie starptautiskās balss ieņēmumi no viena abonenta gadā (EUR) 2010-2014.

	ieņ/Abonenti 2010	ieņ/Abonenti 2011	ieņ/Abonenti 2012	ieņ/Abonenti 2013	ieņ/Abonenti 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 16. Vidējie ieņēmumi par vienu starptautiskā izsaukuma minūti (EUR centos) 2010-2014.

	ieņ/Minūtes 2010	ieņ/Minūtes 2011	ieņ/Minūtes 2012	ieņ/Minūtes 2013	ieņ/Minūtes 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Vidējais SIA "Lattelecom" tarifs par vienu starptautiskā izsaukuma minūti 2010.gadā bija [redacted] EUR centi par minūti. Līdz 2014.gadam SIA "Lattelecom" vidējais starptautiskā izsaukuma minūtes tarifs bija samazinājies līdz [redacted] EUR centiem par minūti, jeb [redacted]. SIA "Latvijas Mobilais Telefons" un SIA "BITE Latvija" vidējie tarifi 2010.gadā bija ievērojami augstāki nekā SIA "Lattelecom" vidējais tarifs – attiecīgi par [redacted] un [redacted] augstāki. Līdz 2014.gadam SIA "Latvijas Mobilais Telefons" vidējais tarifs bija sarucis par [redacted] līdz [redacted] EUR centiem par minūti un SIA "BITE Latvija" vidējais tarifs tajā pašā laikā bija sarucis par [redacted] līdz [redacted] EUR centiem par minūti. 2014.gadā SIA "Lattelecom" vidējais tarifs par vienu starptautiskā izsaukuma minūti bija visaugstākais. SIA "Tele2" vidējais tarifs 2010.gadā bija neraksturīgi zems – tikai [redacted] EUR centi par minūti, līdz 2012.gadam šis tarifs strauji pieauga un tad atkal saruka līdz [redacted] EUR centiem par minūti kļūstot

par otru zemāko vidējo tarifu 2014.gadā. SIA “Tele2” vidējo tarifu izmaiņas ir bijušas neraksturīgas un tajās grūti saskatīt noteiktu attīstības tendenci. Neskaitot SIA “Tele2”, pārējo komersantu vidējo starptautisko tarifu attīstība laikā no 2010.gadam līdz 2014.gadam ir bijusi līdzīga kā vidējo iekšzemes tarifu attīstība – vidējā tarifa samazinājums mobilā tīkla operatoriem ir bijis ievērojami straujāks nekā fiksētā tīkla operatoram. Regulators uzskata, ka divi mobilā tīkla operatori – SIA “Latvijas Mobilais Telefons” un SIA “BITE Latvija” – ir veikuši nozīmīgu un pastāvīgu iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu tarifu samazinājumu, kamēr fiksētās iekšzemes balss telefonijas tarifs ir mainījies ievērojami mazāk. Regulators uzskata, ka nozīmīga un pastāvīga mobilās balss telefonijas pakalpojuma tarifa samazinājuma ietekme uz balss telefonijas pakalpojuma pieprasījumu ir līdzvērtīga nozīmīga un pastāvīga fiksētās balss telefonijas pakalpojuma tarifa palielināšanas ietekmei uz pieprasījumu.

Aplūkojot datus par ieņēmumiem, galalietotāju skaitu un nodrošinātā pakalpojuma apjomu laika periodā no 2010.gada līdz 2014.gadam var konstatēt, ka kopējie ieņēmumi no starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma nodrošināšanas ir būtiski sarukuši visiem pakalpojuma sniedzējiem (izņemot SIA “Tele2”), pakalpojuma galalietotāju skaits visiem operatoriem ir samazinājies, izņemot SIA “BITE Latvija”, kuras galalietotāju skaits ir būtiski pieaudzis, savukārt, nodrošinātā pakalpojuma apjoms ir būtiski samazinājies fiksētā tīkla operatoram un SIA “Tele2”, SIA “Latvijas Mobilais Telefons” tas ir mainījies nedaudz, bet SIA “BITE Latvija” starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma apjoms ir pieaudzis par vairāk nekā [redacted].

Attēls 5. Starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma ieņēmumu, vidējā tarifa, abonentu skaita un sniegtā pakalpojuma apjoma izmaiņas 2010-2014.

SIA “Lattelecom” ieņēmumi no starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir sarukuši par [redacted], bet vidējais vienas starptautiskā izsaukuma minūtes tarifs šajā laikā ir krities par [redacted]. SIA “Lattelecom” galalietotāju skaits ir krities par [redacted] un sniegtā pakalpojuma apjoms ir samazinājies par [redacted]. No visa 2014.gadā nodrošinātā starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma apjoma SIA “Lattelecom” nodrošināja tikai [redacted]. Arī starptautisko minūšu skaits, ko viens SIA “Lattelecom” galalietotājs vidēji norunā gada laikā ir

samazinājies no [redacted] minūtēm 2010.gadā līdz [redacted] minūtēm 2014.gadā (skatīt Tabulu 17).

Tabula 17. Vidējais viena galalietotāja gada laikā norunāto starptautisko izsaukumu minūšu skaits 2010-2014.

	Min/Abonenti 2010	Min/Abonenti 2011	Min/Abonenti 2012	Min/Abonenti 2013	Min/Abonenti 2014
Lattelecom	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Latvijas Mobilais Telefons	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Tele2	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]
BITE Latvija	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]

SIA “Latvijas Mobilais Telefons” līdzīgi kā SIA “Lattelecom” ieņēmumi laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir būtiski kritušies – par [redacted], tomēr SIA “Latvijas Mobilais Telefons” vidējais tarifs šajā laikā ir sarucis krietni vien vairāk nekā SIA “Lattelecom” – par [redacted]. Iespējams, tieši šī tarifa samazinājuma rezultātā SIA “Latvijas Mobilais Telefons” galalietotāju skaits un sniegtā pakalpojuma apjoms ir samazinājušies mazāk nekā SIA “Lattelecom” – attiecīgi par [redacted] un [redacted].

SIA “Tele2” ieņēmumi no starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas 2010.gadā bija netipiski zemi, ņemot vērā galalietotāju skaitu un nodrošināto pakalpojuma apjomu. Tādēļ, aprēķinot vidējo pakalpojuma tarifu, 2010.gadā SIA “Tele2” vidējais tarifs ir ļoti zems – tikai [redacted] EUR centi minūtē. Arī 2011.gadā un 2012.gadā SIA “Tele2” ieņēmumi un sniegtās starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma apjomi mainījās šķietami neatkarīgi viens no otra kā rezultātā vidējais SIA “Tele2” pakalpojuma tarifs 2012.gadā pieauga līdz [redacted] EUR centiem minūtē. SIA “Tele2” ieņēmumi no starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma sniegšanas 2013.gadā saruka, sniegtā pakalpojuma apjomam mainoties nedaudz, un vidējais pakalpojuma tarifs attiecīgi saruka līdz [redacted] EUR centiem minūtē. Salīdzinot ar 2013.gadu, 2014.gadā SIA “Tele2” vidējais starptautiskās balss telefonijas tarifs daudz nemainījās un bija [redacted] EUR centi minūtē.

SIA “BITE Latvija” vidējais starptautiskā izsaukuma minūtes tarifs 2010.gadā bija visaugstākais, bet līdz 2014.gadam tas bija krities par [redacted] un kļuvis par 2014.gadā viszemāko vidējo tarifu. Lai arī kopējie ieņēmumi no starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas SIA “BITE Latvija” no 2010.gada līdz 2014.gadam, līdzīgi kā citiem komersantiem, būtiski saruka – par [redacted], galalietotāju skaits un sniegtā pakalpojuma apjoms pieauga – attiecīgi par [redacted] un [redacted]. SIA “BITE Latvija” ir vienīgais komersants, kura starptautiskās balss telefonijas pakalpojuma galalietotāju skaits un nodrošināto minūšu skaits pieauga.

Regulators, aprēķinot vidējo vienas minūtes tarifu, ņem vērā kopējos ieņēmumus no konkrētā pakalpojuma sniegšanas un izdala tos ar kopējo sniegto konkrētā pakalpojuma apjomu minūtēs. Vidējā tarifa aprēķināšanā, Regulators neņem vērā ieņēmumus no pakalpojuma ierīkošanas (pieslēgšanas), abonēšanas maksas, izsaukumiem uz īpašiem numuriem. Šie ieņēmumi, īpaši ieņēmumi no fiksētas mēneša maksas pieslēguma abonēšanas, var būtiski ietekmēt balss telefonijas pakalpojumu analīzes rezultātus. Ja būtiska daļa no balss telefonijas pieslēgumiem ir fiksētas mēneša maksas pieslēgumi, tad ieņēmumi no konkrēta balss telefonijas pakalpojuma sniegšanas

šķietami samazinās un analizējot konkrētā pakalpojuma vidējo tarifu var rasties maldīgs priekšstats par tarifu kritumu. Lai izvairītos no maldīgu secinājumu pieņemšanas nepieciešams salīdzināt kopējo ieņēmumu attiecību pret kopējo galalietotāju skaitu, jeb vidējos ieņēmumus no viena galalietotāja gada laikā. Tabulā 18 norādīti komersantu kopējie ieņēmumi no visu balss telefonijas pakalpojumu sniegšanas gadā ieskaitot iekšzemes balss telefonijas pakalpojumus, starptautiskos balss telefonijas pakalpojumus, abonēšanas maksu, ierīkošanas maksu, izsaukumus uz īpašiem numuriem.

Tabula 18. Kopējie balss telefonijas ieņēmumi (EUR) 2010-2014.

	ieņēmumi 2010	ieņēmumi 2011	ieņēmumi 2012	ieņēmumi 2013	ieņēmumi 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Izdalot kopējos ieņēmumus gadā ar abonentu skaitu gadā var iegūt vidējos ieņēmumus no viena galalietotāja gadā (Tabula 19).

Tabula 19. Vidējie kopējie ieņēmumi no viena abonenta gadā (EUR) 2010-2014.

	ieņ/Abonenti 2010	ieņ/Abonenti 2011	ieņ/Abonenti 2012	ieņ/Abonenti 2013	ieņ/Abonenti 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Vislielākos ieņēmumus vidēji no viena galalietotāja 2010.gadā saņēma SIA “Lattelecom” – vidēji viens SIA “Lattelecom” pakalpojumu galalietotājs 2010.gadā par saņemtajiem pakalpojumiem samaksāja EUR [redacted]. Svarīgi piebilst, ka 2010.gadā vidēji viens SIA “Lattelecom” galalietotājs saņēma arī visvairāk pakalpojuma – [redacted] iekšzemes izsaukumu minūtes un [redacted] starptautisko izsaukumu minūtes (Tabula 11 un Tabula 17). Līdz 2014.gadam SIA “Lattelecom” vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja samazinājās, bet nedaudz – par [redacted]. Tajā pašā laikā SIA “Lattelecom” galalietotāju skaits saruka par [redacted] un viena galalietotāja vidējais izmantoto iekšzemes minūšu skaits saruka par [redacted] un starptautisko minūšu skaits saruka par [redacted]. Ja 2010.gadā SIA “Lattelecom” galalietotāji vidēji maksāja visvairāk un arī saņēma visvairāk pakalpojuma, tad 2014.gadā SIA “Lattelecom” galalietotāji vidēji maksāja visvairāk un saņēma vismazāk pakalpojuma.

SIA “Latvijas Mobilais Telefons” un SIA “Tele2” 2010.gadā no viena galalietotāja vidēji saņēma attiecīgi EUR [redacted] un EUR [redacted]. Līdz 2014.gadam SIA “Latvijas Mobilais Telefons” vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja saruka par [redacted] un SIA “Tele2” par [redacted]. Šo abu mobilā tīkla operatoru vidējo ieņēmumu no viena galalietotāja samazinājums apstiprina secinājumus, kas gūti salīdzinot vidējo tarifu attīstību laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam. SIA “Latvijas Mobilais Telefons” un SIA “Tele2” pakalpojumu tarifi laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir būtiski

samazinājušies, bet SIA "Lattelecom" pakalpojumu tarifi ir samazinājušies salīdzinoši maz. SIA "Latvijas Mobilais Telefons" galalietotāju skaits laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir samazinājies par [redacted] un SIA "Tele2" galalietotāju skaits ir samazinājies par [redacted] - samazinājums ievērojami mazāks nekā SIA "Lattelecom". Viena galalietotāja vidējais iekšzemes izsaukumu minūšu skaits SIA "Latvijas Mobilais Telefons" pieauga par [redacted] un SIA "Tele2" par [redacted]. Viens SIA "Latvijas Mobilais Telefons" galalietotājs 2014.gadā izmantoja par [redacted] vairāk starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu nekā 2010.gadā un SIA "Tele2" par [redacted] mazāk.

Aplūkojot SIA "BITE Latvija" vidējo ieņēmumu no viena galalietotāja attīstību, redzams, ka pastāv būtiskas atšķirības starp izmaiņām ieņēmumos no viena galalietotāja un izmaiņām ieņēmumos par vienu izsaukuma minūti. Ja vidējie ieņēmumi par vienu iekšzemes izsaukuma minūti laikā no 2010.gada līdz 2014.gadam ir sarukuši par [redacted] un vidējie ieņēmumi par vienu starptautiskā izsaukuma minūti ir sarukuši par [redacted], tad kopējie vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja tajā pašā laikā ir samazinājušies par [redacted] – palikuši gandrīz nemainīgi. Regulators to skaidro ar SIA "BITE Latvija" tarifu struktūras maiņu. 2010.gadā SIA "BITE Latvija" lielāko daļu no kopējiem balss telefonijas ieņēmumiem guva no uzskaitītām iekšzemes un starptautiskajām balss telefonijas minūtēm, bet 2014.gadā ievērojams pārsvars bija ieņēmumiem no abonēšanas maksas. Lai arī SIA "BITE Latvija" kopējie vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja nav samazinājušies, galalietotāja izmaksas par vienu izsaukuma minūti ir būtiski kritušās, jo viena galalietotāja vidējais iekšzemes izsaukumu minūšu skaits no 2010.gada līdz 2014.gadam ir pieaudzis par [redacted] un starptautisko izsaukumu minūšu skaits ir pieaudzis par [redacted]. SIA "BITE Latvija" vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja 2010.gadā bija EUR [redacted]. SIA "Tele2" vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja 2010.gadā bija par [redacted] augstāki nekā SIA "BITE Latvija", SIA "Latvijas Mobilais Telefons" vidējie ieņēmumi bija par [redacted] augstāki un SIA "Lattelecom" par [redacted] augstāki. Līdz 2014.gadam, SIA "BITE Latvija" vidējiem ieņēmumiem paliekot gandrīz nemainīgiem, citu operatoru vidējie ieņēmumi no viena galalietotāja ir pietuvojušies SIA "BITE Latvija" līmenim. SIA "Tele2" vidējie ieņēmumi ir gandrīz sasnieguši SIA "BITE Latvija" līmeni un 2014.gadā ir vairs tikai par [redacted] augstāki, SIA "Latvijas Mobilais Telefons" vidējie ieņēmumi ir par [redacted] augstāki, bet SIA "Lattelecom" vidējie ieņēmumi vēl joprojām vairākas reizes pārsniedz SIA "BITE Latvija" vidējos ieņēmumus – tie ir par [redacted] augstāki. Regulators secina, ka visticamāk tieši galalietotāju izmaksu izmaiņu atšķirības ir tas iemesls kādēļ, SIA "Lattelecom" strauji samazinās balss telefonijas pakalpojumu galalietotāju skaits un SIA "BITE Latvija" tas strauji pieaug.

Analizējot ieņēmumu, galalietotāju skaita un pakalpojumu apjoma attīstību no 2010.gada līdz 2014.gadam, Regulators secina, ka galalietotāji ir reaģējuši uz nozīmīgu un pastāvīgu mobilās balss telefonijas pakalpojumu tarifu samazinājumu (attiecībā pret fiksētās balss telefonijas pakalpojumu tarifiem), pārtraucot lietot SIA "Lattelecom" sniegtos fiksētās balss telefonijas pakalpojumus un aizvietojuši tos ar mobilā tīkla operatoru sniegtajiem mobilās balss telefonijas pakalpojumiem.

Analizējot fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumus no pakalpojuma galalietotāju, jeb pieprasījuma puses, Regulators konstatē, ka fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumi atšķiras jo mobilās balss telefonijas pakalpojums savas

mobilitātes dēļ ir plašāk pieejams, fiksētās balss telefonijas pakalpojumu nodrošināšanas kvalitāte (vidējais savienošanas laiks, runas pārraides kvalitāte) ir nedaudz augstāka, bet adresātu sasniedzamību abi pakalpojumi nodrošina praktiski identisku. Neraugoties uz to, ka pastāv atšķirības starp fiksētās balss telefonijas pakalpojumiem un mobilās balss telefonijas pakalpojumiem, Regulators secina, ka šo pakalpojumu galalietotāji, reaģējot uz pakalpojumu tarifu izmaiņām, tomēr aizstāj fiksētās balss telefonijas pakalpojumus ar mobilās balss telefonijas pakalpojumiem.

5.1.3. Piedāvājuma puses aizstājamība

Analizējot apskatāmā pakalpojuma piedāvājuma puses aizstājamību, līdzīgi kā analizējot pieprasījuma puses aizstājamību, nepieciešams piemērot HMT, uzdodot šādu jautājumu: ja apskatāmā pakalpojuma hipotētiskais monopolists veiktu nelielu, bet nozīmīgu un pastāvīgu pakalpojuma tarifu palielinājumu, vai cits komersants, kurš sniedz salīdzināmo pakalpojumu, var salīdzinoši īsā laikā un bez nesamērīgiem un neatgūstamiem ieguldījumiem uzsākt sniegt apskatāmo pakalpojumu, tādējādi ierobežojot hipotētiskā monopolista tirgus varu? Mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji varētu ļoti viegli, ātri un bez būtiskiem ieguldījumiem pārveidot sniegtos mobilās balss telefonijas pakalpojumus par līdzīgiem fiksētās balss telefonijas pakalpojumiem, ierobežojot pakalpojuma saņemšanu tikai vienas konkrēta mobilā tīkla bāzes stacijas darbības zonā. Šādi ierobežots mobilās balss telefonijas pakalpojums būtu salīdzināms ar fiksētās balss telefonijas pakalpojumu tomēr tas nevarētu kompensēt fiksētās balss telefonijas priekšrocību – pakalpojuma darbību neatkarīgi no elektroenerģijas padeves galalietotājam. Regulators secina, ka, lai arī mobilās balss telefonijas pakalpojuma sniedzēji nevar nodrošināt tieši tādu pašu pakalpojumu, kādu nodrošina fiksētās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji, tomēr tie var pielāgot savus sniegtos pakalpojumus tā, lai tie varētu ierobežot hipotētiskā monopolista tirgus varu.

5.1.4. Ģeogrāfiskais mērogs

Gan iekšzemes balss telefonijas, gan starptautiskās balss telefonijas pakalpojumus visi komersanti nodrošina visā Latvijas Republikas teritorijā. Neatšķiras ne pakalpojumu saņemšanas iespējas, ne nosacījumi, ne tarifi. Tādēļ Regulators konstatē, ka Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu ģeogrāfiskais mērogs ir Latvijas Republikas teritorija.

5.1.5. Secinājumi

Fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu nodrošināšanas tehnoloģijas būtiski atšķiras, tomēr abi šie pakalpojumi galalietotājam nodrošina salīdzināmu funkciju – tiešā laika abpusēju sakaru kanālu ar jebkuru citu šāda pakalpojuma galalietotāju. Neraugoties uz atšķirībām – pakalpojuma mobilitāte un pieejamība – Regulators secina, ka fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumi ir savstarpēji funkcionāli aizvietotāji.

Pastāv vairāki šķēršļi, lai fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumus uzskatītu par savstarpēji aizstājamiem no pieprasījuma puses. Mobilās balss telefonijas pakalpojums ir ievērojami plašāk pieejams nekā fiksētās balss telefonijas pakalpojums, ir nelielas atšķirības arī šo pakalpojumu kvalitātes parametros. Tomēr vērtējot vai divi mazumtirdzniecības pakalpojumi ir aizvietotāji, vissvarīgākā ir ekonomiskā aizvietojamība – vai viena pakalpojuma tarifa pieauguma gadījumā šī pakalpojuma

galalietotāji pārietu uz salīdzināmā pakalpojuma lietošanu. Veicot ekonomiskās aizvietojamības pārbaudi, Regulators secināja, ka ilgstošā laika posmā mobilās balss telefonijas pakalpojumu tarifi relatīvi pret fiksētās balss pakalpojumu tarifiem ir būtiski sarukuši. Tajā pašā laika posmā fiksētās balss telefonijas galalietotāju skaits, kopējais sniegtā pakalpojuma apjoms un arī vidējais viena galalietotāja gadā izmantotā pakalpojuma apjoms ir būtiski sarucis, pretēji attīstībai mobilās balss telefonijas pakalpojumos. Lai arī šāda parādība pati par sevi strikti neatbilst HMT definīcijai par pakalpojumu savstarpējo aizvietojamību, Regulators tomēr uzskata, ka veicot atsevišķi tikai fiksētās balss telefonijas pakalpojuma analīzi, Regulators nonāktu pie maldīgiem secinājumiem, kuri neatbilstu patiesajai situācijai balss telefonijas pakalpojumu tirgū.

Arī no piedāvājuma puses mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji nevar salīdzinoši īsā laikā un bez nesamērīgiem un neatgūstamiem ieguldījumiem nodrošināt precīzi atbilstošu pakalpojumu fiksētās balss telefonijas pakalpojumam, tomēr pielāgojot savus sniegtos pakalpojumus, mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji var ierobežot hipotētiskā monopolista tirgus varu fiksētās balss telefonijas tirgū.

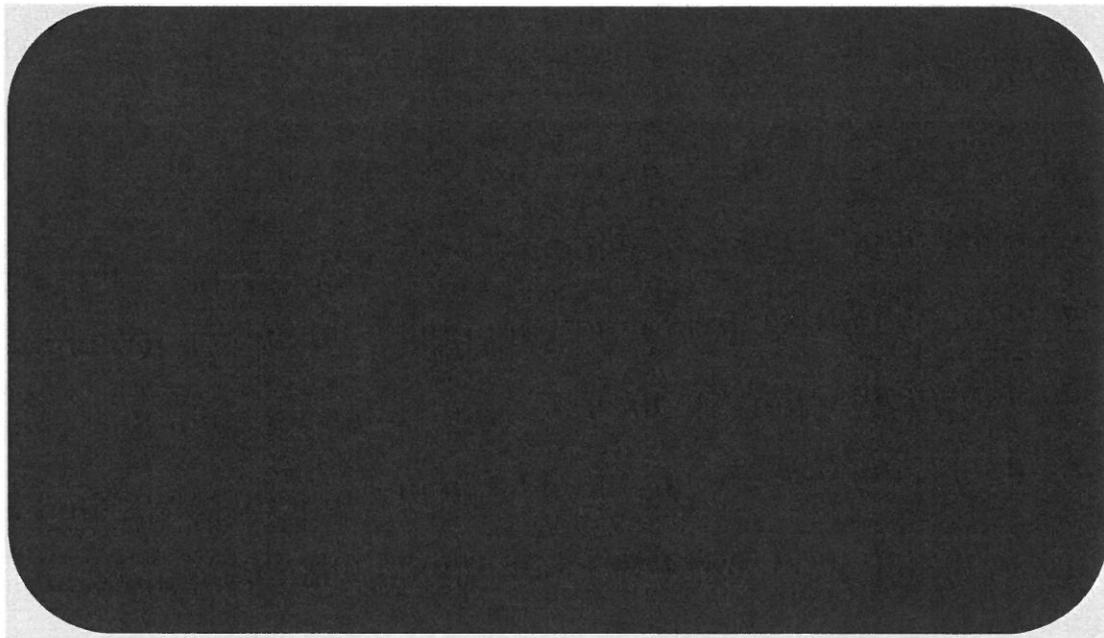
Izvērtējot fiksētās balss telefonijas un mobilās balss telefonijas pakalpojumu funkcionālo aizstājamību, pieprasījuma puses aizstājamību un piedāvājuma puses aizstājamību, Regulators secina, ka mobilās balss telefonijas pakalpojums ir aizvietotājs fiksētās balss telefonijas pakalpojumam, tādēļ abi šie pakalpojumi iekļaujami vienā tirgū un analizējami kopā.

5.2. Konkurence iekšzemes balss telefonijas tirgū

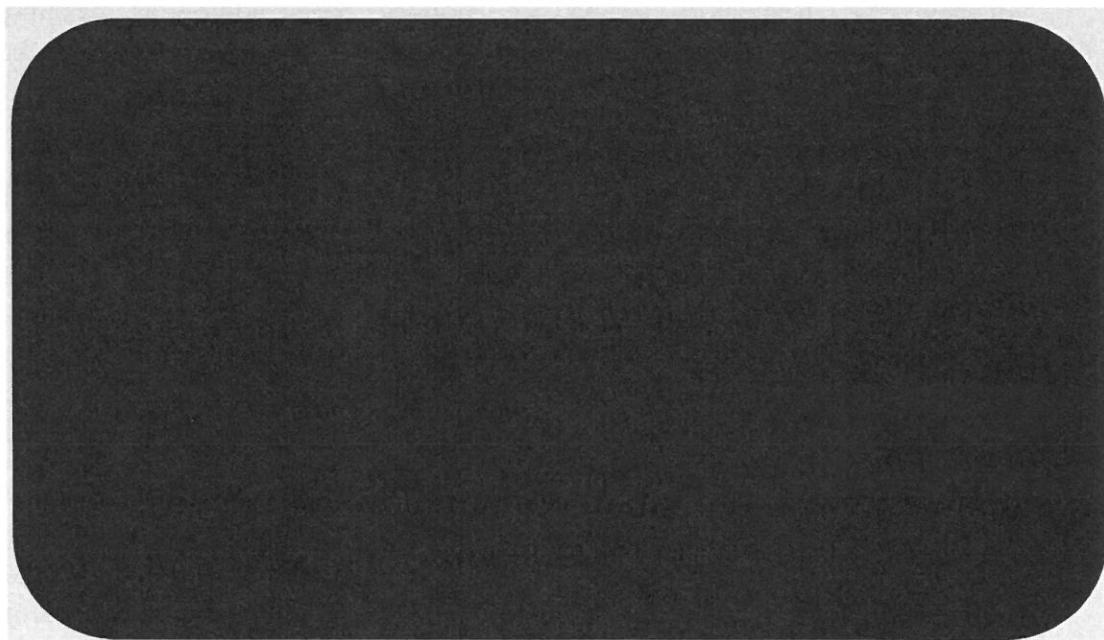
Ņemot vērā, ka Regulators ir secinājis, ka mobilās balss telefonijas pakalpojums ir aizvietotājs fiksētās balss telefonijas pakalpojumam, analizējot konkurences apstākļus iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu tirgū, ir jāanalizē gan fiksētās, gan mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju ietekme uz konkurences apstākļiem tirgū. Analizējot iekšzemes balss telefonijas tirgus iepriekš, 2011.gadā, Regulators analizēja tikai fiksētās balss telefonijas pakalpojumu sniedzējus atsevišķi un secināja, ka iekšzemes balss telefonijas tirgos ir viens komersants ar BIT – SIA “Lattelecom”.

Iekļaujot iekšzemes balss telefonijas tirgus analīzē arī datus par mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzējiem, Regulators konstatē, ka konkurences apstākļi ir būtiski atšķirīgi. Aplūkojot tirgus daļas iekšzemes balss telefonijas tirgū (skatīt 6.un 7.attēlu), redzams, ka komersants ar lielāko tirgus daļu pēc ieņēmumiem ir SIA “Latvijas Mobilais Telefons” ar [redacted] tirgus daļu 2014.gadā un komersants ar lielāko tirgus daļu pēc noslodzes ir SIA “Tele2” ar tirgus daļu [redacted] 2014.gadā. Otra lielākā tirgus daļa 2014.gadā pēc ieņēmumiem ir SIA “Tele2” ar [redacted]; otra lielākā tirgus daļa pēc noslodzes – SIA “Latvijas Mobilais Telefons” ar [redacted]. SIA “Lattelecom” tirgus daļa pēc ieņēmumiem ir [redacted] un pēc noslodzes tikai [redacted].

Attēls 6. Iekšzemes balss telefonijas tirgus daļas pēc ieņēmumiem 2010-2014.

Attēls 7. Iekšzemes balss telefonijas tirgus daļas pēc noslodzes 2010-2014.

Acīmredzams, ka, iekļaujot iekšzemes balss telefonijas tirgū arī mobilos operatorus, tirgū savstarpēji konkurē četri salīdzinoši lieli komersanti, un neviens no tiem nav uzskatāms par komersantu ar BIT, īpaši SIA “Lattelecom”.

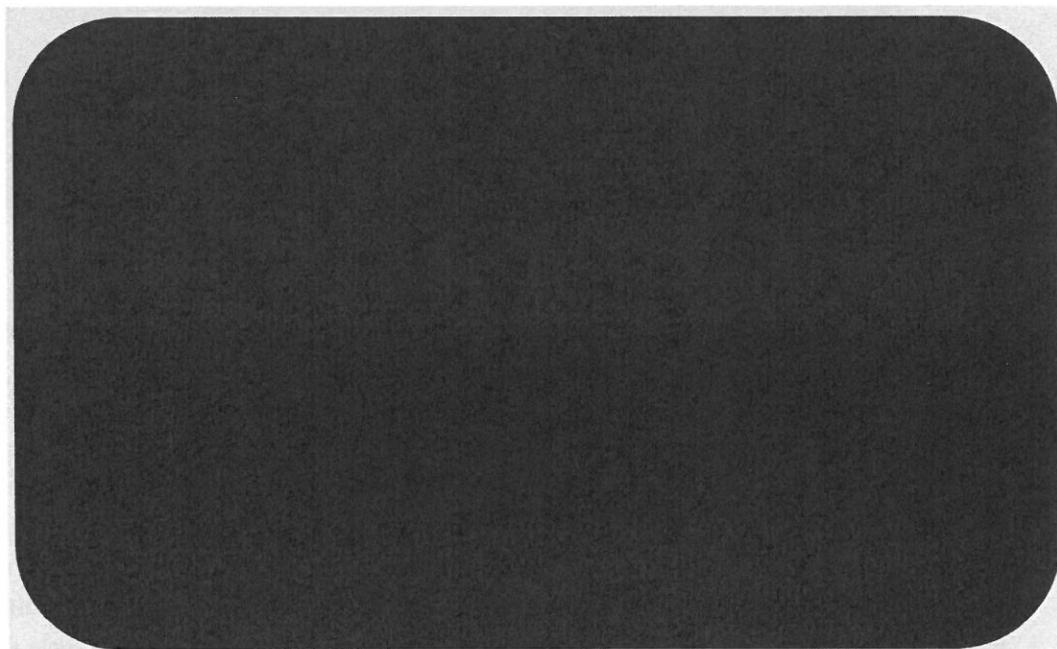
5.3. Konkurence starptautiskās balss telefonijas tirgū

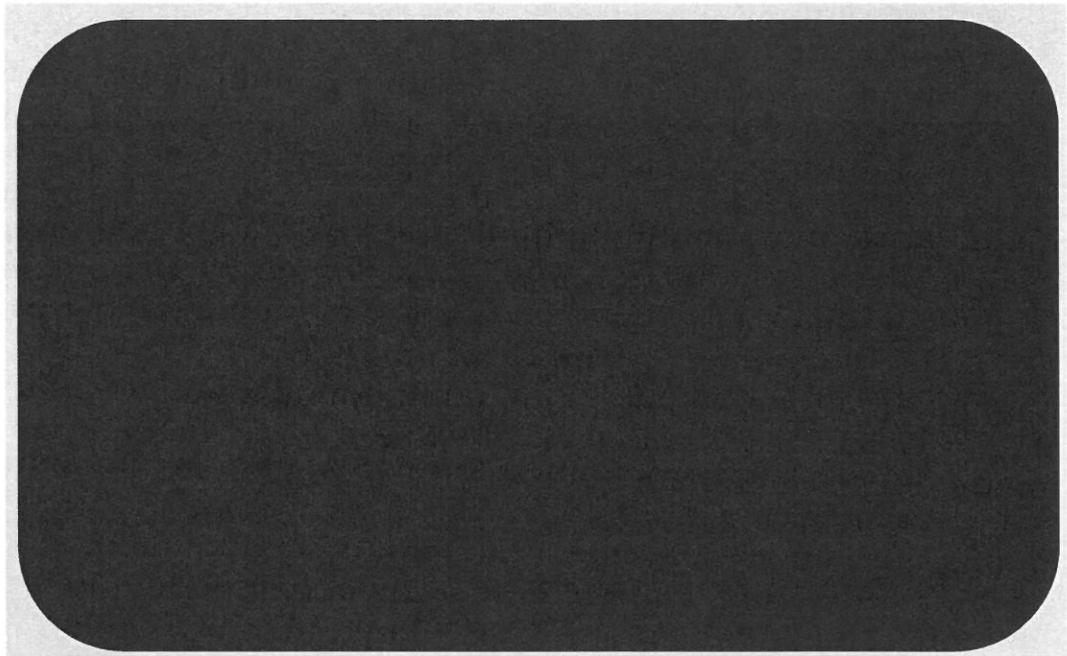
Regulators, jau 2012.gadā, analizējot starptautiskās balss telefonijas tirgus, secināja, ka šajos tirgos ir vērojama tirgus dinamika un attīstība kā arī efektīvas konkurences pazīmes, neraugoties uz to, ka šo tirgu analīzē tika iekļauti tikai fiksētie operatori. Nav pamata uzskatīt, ka, iekļaujot tirgū mobilos operatorus, konkurences

apstākļi pasliktinātos – tieši otrādi – lielāks konkurējošu komersantu skaits uzlabo konkurenci tirgū.

Arī tirgus daļu analīze liecina, ka starptautiskās balss telefonijas tirgū nav komersantu ar BIT. Lielākais starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu sniedzējs 2014.gadā bija SIA “Latvijas Mobilais Telefons” ar [redacted] tirgus daļu pēc ieņēmumiem un [redacted] tirgus daļu pēc noslodzes (skatīt 8. un 9.attēlu). Otrs lielākais operators bija SIA “Tele2” ar [redacted] tirgus daļu no ieņēmumiem un [redacted] tirgus daļu no noslodzes. Arī starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu tirgū SIA “Lattelecom”, pēc mobilo operatoru iekļaušanas, tirgus daļas ir pavisam nelielas – [redacted] no ieņēmumiem un [redacted] no noslodzes.

Attēls 8. Starptautiskās balss telefonijas tirgus daļas pēc ieņēmumiem 2010-2014.

6. Trīs kritēriju tests

Regulators, aplūkojot mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamību Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos, ir secinājis, ka šie pakalpojumi ir aizstājami. Ņemot vērā, ka savienojumu uzsākšanas pakalpojums ir izmantojams, lai nodrošinātu balss telefonijas pakalpojuma sniegšanu mazumtirdzniecībā, Regulatoram jānovērtē kādu iespaidu uz Konkrētā tirgus analīzi atstāj secinājumi, par mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamību. Lai arī teorētiski savienojumu uzsākšanas pakalpojumu var nodrošināt arī mobilajā elektronisko sakaru tīklā, iekļaut Konkrētā tirgus analīzē arī mobilajā tīklā nodrošinātos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus nav lietderīgi, jo neviens mobilā tīkla operators nenodrošina savienojuma uzsākšanas pakalpojumu savā elektronisko sakaru tīklā. Regulators mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamības mazumtirdzniecībā ietekmi uz vairumtirdzniecības Konkrētā tirgus analīzi var vislabāk atspoguļot, iekļaujot Konkrētā tirgus analīzē gan fiksētā, gan mobilā tīkla operatoru sev nodrošinātos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus (*self-supply*).

Regulators Konkrēto tirgu ir jau divas reizes analizējis un ir pieņēmis lēmumu, ar kuru šajā tirgū viens komersants – SIA “Lattelecom” – ir noteikts par komersantu ar BIT un kuram ir piemērotas saistības. Komersantu ar BIT ietekme tirgū un piemērotās saistības ir periodiski jāpārskata. Ņemot vērā, ka piemērotās saistības var tikt grozītas vai atceltas tikai ar Regulatora lēmumu, kas ir balstīts uz attiecīgā tirgus analīzi, tad, lai pārskatītu Konkrētajā tirgū piemērotās saistības, Regulatoram nepieciešams veikt atkārtotu Konkrētā tirgus analīzi.

Ieteikumā 2014 EK norāda, kuros elektronisko sakaru tirgos visbiežāk sastopamas konkurences problēmas un kurus elektronisko sakaru tirgus EK iesaka analizēt un regulēt. Ieteikuma 2014 2.punkts nosaka, ka gadījumā, ja valsts pārvaldes iestādes vēlas regulēt tirgus, kuri nav iekļauti Ieteikumā 2014, tad valsts pārvaldes

iestādēm jāpārlicinās vai regulējamais tirgus atbilst šādiem trīs kumulatīviem kritērijiem (trīs kritēriju tests):

- pastāv augsti un ilglaicīgi (nepārejoši) strukturāli, administratīvi vai regulatīvi šķēršļi iekļūšanai tirgū;
- tirgus struktūra nesliecas uz efektīvu konkurenci šī ziņojuma darbības laikā, ņemot vērā uz infrastruktūru balstītas un cita veida konkurences apstākļus un nepastāvot šķēršļiem iekļūšanai tirgū;
- konkurences tiesību piemērošana vien ir nepietiekama, lai pienācīgi risinātu konstatētās konkurences nepilnības.

Šie kritēriji jāpiemēro kumulatīvi, tas ir, neatbilstība jebkuram no tiem norāda, ka šim tirgum nav nepieciešams *ex ante* (apsteidzošs) regulējums.

6.1. Šķēršļi iekļūšanai tirgū

Pirmais kritērijs, kas jāapskata, lai novērtētu vai Konkrētajā tirgū nepieciešama *ex-ante* (apsteidzoša) regulēšana, ir augsti un ilglaicīgi (nepārejoši) šķēršļi iekļūšanai Konkrētajā tirgū. Ja Konkrētajā tirgū nepastāv augsti šķēršļi, kas attur jaunus komersantus no savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniegšanas, vai ja šie šķēršļi uzskatāmi par īslaicīgiem un pārejošiem, tad trīs kritēriju testa pirmais kritērijs nav izpildīts un Konkrētais tirgus uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci, kurā *ex-ante* (apsteidzoša) regulēšana nav nepieciešama. Šķēršļi iekļūšanai tirgū var būt strukturāli vai normatīvi.

Strukturāli šķēršļi ir saistīti ar darbības uzsākšanu Konkrētajā tirgū un nav atkarīgi no ārējiem tirgu ietekmējošiem faktoriem. Strukturālie šķēršļi galvenokārt ir lielas investīcijas, kuras nepieciešamas, lai uzsāktu darbību tirgū un kuras nevar atpelnīt pietiekami īsā laikā, piemēram: lieli ieguldījumi infrastruktūras būvniecībai vai iegādei, lieli ieguldījumi zīmola izveidei un popularizēšanai. Par strukturālu šķēršli uzskatāms arī tāds tirgū esošs komersants, kas ir sasniedzis tādu mēroga un vēriena ekonomiku, kas ļauj tam nodrošināt efektīvāku pakalpojumu sniegšanu.

Normatīvie šķēršļi ir normatīvo aktu vai regulējošo institūciju normatīvo aktu piemērošanas prakses radīti ilgstoši pastāvoši asimetriski nosacījumi tiem komersantiem, kas darbojas tirgū, un tiem, kas šajā tirgū vēlas iekļūt.

Par normatīvajiem šķēršļiem var uzskatīt normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus darbības uzsākšanai vai darbībai Konkrētajā tirgū, nodokļus un nodevas, nepieciešamību iegādāties licences, vai izpildīt noteiktas darbības vai kritērijus darbībai Konkrētajā tirgū.

Analizējot Konkrēto tirgu tirgus analīzes pirmajā un otrajā kārtā, Regulators konstatēja, ka Konkrētajā tirgū pastāv augsti strukturāli šķēršļi iekļūšanai tirgū.

Vērtējot vai jaunam komersantam pastāv šķēršļi iekļūšanai Konkrētajā tirgū, jāsecina, ka augsti strukturāli šķēršļi joprojām pastāv, jo jaunam komersantam ir nepieciešams pašam uzbūvēt vai nomāt no cita operatora elektronisko sakaru tīklu savienojumu uzsākšanas pakalpojuma nodrošināšanai. Elektronisko sakaru tīkla būvniecība ir ļoti dārga un saistīta ar augstu neatgūstamo izmaksu risku, jo izbūvētam elektronisko sakaru tīklam nav alternatīvu izmantošanas iespēju.

Lai arī jaunam komersantam iekļūšana Konkrētajā tirgū ir ievērojami apgrūtināta, Regulatoram jāņem vērā konstatētā mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamības ietekme uz vairumtirdzniecības tirgu. Lai arī mobilā tīkla operatori tieši neierobežo (*direct constraint*) savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniedzējus fiksētajā tīklā, tie tomēr, konkurējot mazumtirdzniecības tirgū, rada netiešus ierobežojumus (*indirect constraints*) savienojumu uzsākšanas operatoru darbībai arī vairumtirdzniecības tirgū.

Mobilā tīkla operatori nepiedāvā savienojuma uzsākšanas pakalpojumu vairumtirdzniecībā citiem operatoriem, tomēr visi mobilā tīkla operatori sniedz balss telefonijas pakalpojumus mazumtirdzniecībā, tādēļ uzskatāms, ka visi mobilā tīkla operatori nodrošina savienojumu uzsākšanas pakalpojumu mobilajā tīklā paši sev (*self-supply*). Neviens jauns komersants nav pārvarējis šķēršļus iekļūšanai Konkrētajā tirgū, tomēr konstatētās mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamības ieviesto izmaiņu tirgus definīcijā rezultātā ir pieaudzis to esošo komersantu skaits, kuri uzskatāmi par Konkrētajā tirgus dalībniekiem.

Ņemot vērā mazumtirdzniecības mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju netiešos ierobežojumus savienojumu uzsākšanas operatoru darbībai vairumtirdzniecības tirgū, nepieciešams, patiesajai situācijai tirgū atbilstošas analīzes veikšanai, iekļaut mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzējus Konkrētajā tirgū. Kā jau Regulators, analizējot konkurences apstākļus Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos, secināja, šo komersantu savstarpējā konkurence ir pietiekama, lai nodrošinātu efektīvas konkurences apstākļus tirgū.

Regulators, analizējot faktisko situāciju balss telefonijas mazumtirdzniecības un savienojumu uzsākšanas vairumtirdzniecības tirgos, secina, ka pietiekami daudz komersantu ir pārvarējuši šķēršļus iekļūšanai Konkrētajā tirgū, tādēļ strukturālie šķēršļi šajā tirgū uzskatāmi par nebūtiskiem konkurences apstākļu novērtēšanai. Normatīvie šķēršļi visiem komersantiem – gan esošajiem, gan tiem, kas vēlas iekļūt tirgū, ir simetriski, tādēļ tie nav uzskatāmi par šķēršļiem iekļūšanai Konkrētajā tirgū.

6.2. Tirgus attīstība (dinamika)

Lai Regulators konstatētu vai Konkrētais tirgus atbilst otrajam trīs kritēriju testa kritērijam, nepieciešams analizēt vai Konkrētais tirgus šī ziņojuma pārskata periodā ir vērsts uz efektīvu konkurenci. Regulatoram nepieciešams analizēt vai tirgus struktūra pēc šķēršļiem iekļūšanai tirgū neierobežo efektīvas konkurences rašanos vai attīstību Konkrētajā tirgū. Iepriekšējās tirgus analīzes kārtās Konkrētajā tirgū tika analizēti tikai fiksētajā tīklā sniegtie savienojumu uzsākšanas pakalpojumi, bet šoreiz Regulatoram jāņem vērā arī Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos konstatētā mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizvietojamība.

6.2.1. Tirgus definīcija

Regulators ir konstatējis mobilās un fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizvietojamību. Tas nozīmē arī to, ka mobilās balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji, efektīvi konkurējot Mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgos, netieši ierobežo savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniedzēju fiksētajā tīklā tirgus varu. Savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniedzējs fiksētajā tīklā nevar rīkoties neatkarīgi no mobilā tīkla operatoriem, jo būtiski palielinot fiksētajā tīklā sniegto savienojumu

uzsākšanas pakalpojumu maksu, palielināsies saistīto mazumtirdzniecības balss telefonijas pakalpojumu maksa fiksētajā tīklā, mazumtirdzniecības pakalpojuma galalietotāji fiksēto balss telefonijas pakalpojumu aizstās ar mobilo balss telefonijas pakalpojumu un tā rezultātā samazināsies pieprasījums pēc vairumtirdzniecības savienojumu uzsākšanas pakalpojuma, padarot šo pakalpojuma maksas pieaugumu neizdevīgu.

Mobilā tīkla operatori savienojumu uzsākšanas pakalpojumu mobilajā tīklā citam operatoram par maksu nekad nav Latvijas Republikas teritorijā piedāvājuši, jo Latvijas Republikas teritorijā mobilo pakalpojumu tirgos darbojas infrastruktūras konkurence – Latvijā darbojas četri mobilā tīkla operatori, kuri katrs ir izbūvējuši savu atsevišķu mobilo tīklu. Lai arī savienojumu uzsākšanas pakalpojums mobilajā tīklā netiek piedāvāts tirgū, šāds pakalpojums tomēr tiek nodrošināts – katrs mobilais operators šo pakalpojumu nodrošina sev, lai tas varētu sniegt balss telefonijas pakalpojumus mazumtirdzniecībā un, lai arī par savienojumu uzsākšanas pakalpojumu mobilajā tīklā netiek saņemta samaksa, tas ierobežo fiksētajā tīklā sniegto pakalpojumu sniedzēju iespējas noteikt nepamatoti augstus pakalpojuma tarifus, tāpēc mobilajā un fiksētajā tīklā sniegtie savienojuma uzsākšanas pakalpojumi pašam sev (*self-supply*) iekļaujami savienojumu uzsākšanas tirgus analīzē.

Konkrētā tirgus definīcijā tiek iekļauta uzsākšana gan PSTN tīklā, gan interneta protokola (turpmāk – IP)¹¹ tīklā, jo operatori nodrošina balss telefonijas pakalpojumus arī izmantojot IP tīklu, turklāt SIA “Lattelecom” plāno šī ziņojuma pārskata periodā veikt pāreju uz IP tīkla izmantošanu elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai.

6.2.2. Tirgus analīze

Savienojumu uzsākšanas pakalpojumus vairumtirdzniecībā fiksētajā tīklā piedāvā SIA “Lattelecom” un vairāki citi komersanti ar nelielu apgrozījumu. Kopējais Konkrētā tirgus apgrozījums ir salīdzinoši neliels ar tendenci strauji samazināties (Tabula Nr.20). SIA “Latvijas Mobilais Telefons” norāda ieņēmumus no savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniegšanas mobilajā tīklā, bet SIA “Latvijas Mobilais Telefons” šos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus sniedz SIA “Zetcom” – komersantam, kurš pilnībā pieder SIA “Latvijas Mobilais Telefons”, tādēļ šie ieņēmumi uzskatāmi par ieņēmumiem no pakalpojuma nodrošināšanas pašam sev (*self-supply*) un nav salīdzināmi ar citu komersantu sniegtajiem pakalpojumiem. Lattelecom tirgus daļa pēc ieņēmumiem Konkrētajā tirgū, neiekļaujot pakalpojuma nodrošināšanu pašam sev (*self-supply*) svārstās no ■■■ 2012.gadā līdz ■■■ 2014.gadā.

Tabula 20. Kopējie ieņēmumi (EUR) no savienojumu uzsākšanas pakalpojumu sniegšanas.

Gads	Ieņēmumi
2012	229360
2013	139564
2014	105718

Tomēr Regulators ir secinājis, ka Konkrētā tirgus definīcijā nepieciešams iekļaut arī pakalpojuma pašam sev (*self-supply*) nodrošināšanu gan fiksētajā tīklā, gan

¹¹ angļu val. - *Internet Protocol*

mobilajā tīklā. Tā kā naudas izteiksmē noteikt pašam sev nodrošināta pakalpojuma vērtību ir sarežģīti, tad kā uzticamāku salīdzināšanas metodi Regulators izmanto sniegtā pakalpojuma apjomu minūtēs. Savienojumu uzsākšanas pakalpojums tiek tieši izmantots balss telefonijas pakalpojuma mazumtirdzniecībā sniegšanai – viena minūte savienojuma uzsākšanas pakalpojuma ļauj pakalpojuma saņēmējam nodrošināt vienu minūti balss telefonijas pakalpojuma saviem galalietotājiem. Tādēļ uzskatāms, ka nodrošinātais balss telefonijas mazumtirdzniecības pakalpojuma apjoms precīzi atspoguļo komersantu sev nodrošināto savienojuma uzsākšanas pakalpojuma apjomu. Saskaitot iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma apjomu minūtēs, starptautiskās balss telefonijas apjomu un pieskaitot arī citiem komersantiem nodrošināto savienojuma uzsākšanas pakalpojuma apjomu, Regulators iegūst gan savstarpēji, gan laikā salīdzināmus datus, ko var analizēt, lai aprēķinātu komersantu tirgus daļas un noteiktu vai tirgū eksistē komersanti ar BIT.

Tabula 21. Savienojuma uzsākšanas pakalpojuma apjoms ieskaitot sev nodrošināto.

	Minūtes 2010	Minūtes 2011	Minūtes 2012	Minūtes 2013	Minūtes 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Tabula 22. Tirgus daļas pēc pakalpojuma apjoma.

	Tirgus daļas 2010	Tirgus daļas 2011	Tirgus daļas 2012	Tirgus daļas 2013	Tirgus daļas 2014
Lattelecom					
Latvijas Mobilais Telefons					
Tele2					
BITE Latvija					

Aplūkojot apkopotos datus par nodrošināto pakalpojuma apjomu (Tabula Nr.21 un Tabula Nr.22), redzams, ka iekļaujot tirgū arī pašam sev (*self-supply*) nodrošināto savienojumu uzsākšanas pakalpojumu mobilajā un fiksētajā tīklā, konkurences situācija tirgū ir mainīga, bet nav novērojams komersants ar BIT. SIA “Lattelecom” tirgus daļa ir pakāpeniski sarukusi no [redacted] 2010.gadā līdz [redacted] 2014.gadā. SIA “Latvijas Mobilais Telefons” tirgus daļa 2010.gadā bija [redacted], kas līdz 2013.gadam pamazām pieauga līdz [redacted], bet 2014.gadā saruka līdz [redacted]. SIA “Tele2” tirgus daļa ir bijusi mainīga – kopš 2010.gada svārstījies nedaudz zem [redacted], bet 2014.gadā pieaugusi līdz [redacted]. SIA “BITE Latvija” tirgus daļa ir pieaugusi no [redacted] 2010.gadā līdz [redacted] 2014.gadā.

Kā redzams Tabulā Nr.21 un Tabulā Nr.22, iekļaujot mobilā un fiksētā tīkla operatoru sev sniegtos pakalpojumus Konkrētajā tirgū, tirgus daļu analīze liecina, ka Konkrētajā tirgū valda efektīva konkurence. Arī aplūkojot citus apstākļus Konkrētajā tirgū, Regulators secina, ka nav pamata noteikt nevienu komersantu par komersantu ar BIT. Konkrētajā tirgū darbojas četri lieli un savstarpēji konkurējoši komersanti, kuriem katram ir izbūvēta sava infrastruktūra. Nevienam no šiem komersantiem nav

priekšrocību, ko sniedz piekļuve infrastruktūrai un visi šie komersanti ir pietiekami lieli komersanti, lai tiem būtu vienlīdzīga iespēja piekļūt finanšu resursiem, lai nodrošinātu investīcijas un uzņēmuma attīstību.

Regulators, analizējot konkurences apstākļus Konkrētajā tirgū, secina, ka, iekļaujot tirgus analīzē arī mobilā un fiksētā tīkla operatoru sev nodrošinātos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, Konkrētais tirgus uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci. Regulators uzskata, ka šī ziņojuma pārskata periodā nav sagaidāmas tādas konkurences apstākļu izmaiņas, kas ļautu atzīt kādu komersantu par komersantu ar BIT.

6.3. Konkurences tiesību pietiekamība

Ņemot vērā, ka Konkrētais tirgus, iekļaujot tajā mobilo un fiksēto balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju sev nodrošinātos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci, Regulators secina, ka *ex ante* (apsteidzoša) iekļaušanās šajā tirgū vairs nav nepieciešama un, ka atsevišķos izņēmuma konkurences nepietiekamības gadījumos *ex post* (pēc fakta) konkurences tiesību piemērošana būtu piemērotāka.

6.4. Trīs kritēriju testa secinājumi

Regulators secina, ka Konkrētajā tirgū pakalpojumus sev vai citiem komersantiem jau sniedz pietiekami daudz komersantu, lai varētu uzskatīt, ka strukturālie šķēršļi iekļūšanai šajā tirgū atzīstami par nebūtiskiem konkurences apstākļu novērtēšanai. Iekļaujot Konkrētā tirgus analīzē arī mobilo un fiksēto balss telefonijas pakalpojumu sniedzēju sev nodrošinātos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, Regulators secina, ka Konkrētais tirgus uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci. Ņemot vērā, ka Konkrētais tirgus uzskatāms par tirgu ar efektīvu konkurenci, Regulators secina, ka *ex post* (pēc fakta) konkurences tiesību piemērošana būtu pietiekama iespējamo konkurences kropļojumu novēršanai nākotnē.

Regulators ir secinājis, ka Konkrētais tirgus neatbilst visiem trim trīs kritēriju testa kritērijiem, tādēļ Konkrētajā tirgū nav nepieciešams piemērot *ex ante* (apsteidzošu) regulēšanu.

7. Saistības

Pirmajā tirgus analīzes kārtā Regulators Konkrētajā tirgū vienu komersantu – SIA “Lattelecom” atzina par komersantu ar BIT un ar Lēmumu Nr.171 piemēroja tam saistības. Tā kā šīs tirgus analīzes rezultātā Konkrētais tirgus atzīstams par tirgu ar efektīvu konkurenci, tad saskaņā ar ESL 31.panta trešo daļu tiem komersantiem, kuri noteikti par komersantiem ar būtisku ietekmi Konkrētajā tirgū nepieciešams atcelt BIT statusu un atcelt visas tiem piemērotās saistības.

Regulators secina, ka nepieciešams atcelt visas ar Lēmumu Nr.171 SIA “Lattelecom” noteiktās saistības.

Ņemot vērā, ka šobrīd SIA “Lattelecom” savienojumu uzsākšanas pakalpojums tiek nodrošināts, lai sniegtu citu komersantu galalietotājiem balss telefonijas pakalpojumus, Regulators secina, ka SIA “Lattelecom” noteikto saistību atcelšanai nepieciešams piemērot pārejas periodu, lai aizsargātu galalietotājus un dotu

komersantiem, kuri izmanto SIA "Lattelecom" nodrošinātos savienojumu uzsākšanas pakalpojumus, laiku pielāgoties apstākļiem, kuros SIA "Lattelecom" vairs nav spēkā saistības Konkrētajā tirgū.

Regulators nosaka, ka SIA "Lattelecom" ar Lēmumu Nr.171 piemērotās saistības zaudēs spēku 2017.gada 1.janvārī.

8. Nacionālā konsultācija

Šī ziņojuma publicējamā versija tika publicēta Regulatora tīmekļa vietnē paredzot mēnesi priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Atbilstošs paziņojums par konsultāciju uzsākšanu 2016.gada 3.martā tika publicēts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. SIA „Lattelecom” 2016.gada 1.aprīļa vēstulē Nr.LTC-K-16-4349 izteica priekšlikumus un komentārus par konsultējamo dokumentu.

SIA „Lattelecom” norādīja, ka nav nekāda pamata novilcināt saistību atcelšanu un lūdza pēc iespējas ātrāk Regulatoru atcelt ar Lēmumu Nr.171 piemērotās saistības.

9. Konkurences padomes viedoklis

2016.gada 25.februārī Regulators nosūtīja šo ziņojumu Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Konkurences padome savā atbildē norādīja, ka tā piekrīt noteiktajām tirgus definīcijām, argumentācijai par tirgus analīzes rezultātiem, t.sk. – par fiksētās un mobilās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamību, kā arī atbalsta nepieciešamību atcelt ar Lēmumu Nr.171 SIA "Lattelecom" noteiktās saistības Konkrētajā tirgū noteiktajā kārtībā un termiņos.

10. Konsultācija ar EK, BEREC un citu ES dalībvalstu regulatoriem

2016.gada 31.maijā Regulators paziņoja un nosūtīja Eiropas Savienības dalībvalstu regulatoriem, Eiropas Komisijai un BEREC saskaņošanai plānoto pasākumu kopumu Konkrētajā tirgū.

Regulators 2016.gada 29.jūnijā saņēma Eiropas Komisijas vēstuli Nr.C(2016)4209, ar ko Eiropas Komisija saskaņo Regulatora plānoto pasākumu kopumu Konkrētajā tirgū. Eiropas Komisija vēstulē aicina Regulatoru pārskatīt plānoto termiņu, ar kuru tiek atcelts Lēmums Nr.171 - divpadsmit mēnešus pēc šā lēmuma spēkā stāšanās.

Eiropas Savienības dalībvalstu regulatori un BEREC savu viedokli par plānoto pasākumu kopumu Konkrētajā tirgū nesniedza.

Priekšsēdētājs

R.Irklis